

Memory of the World

Scenariusz i opracowanie wystawy/Exhibition scenario and substantive development

Ryszard Wojtkowski plansze/sheets 1-10

Danuta Bondaryk, Małgorzata Sikorska plansze/sheets 11-30

Projekt graficzny/Exhibition graphic design

Lena Maminajszwili/MSZ

Tłumaczenie/Translation into the English language

Ryszard E.L. Nawrocki

Redakcja i korekta/Editorial work and proofreading

Jolanta Lewińska

Przygotowanie do druku i druk/Print setup

Studio Reklamy i Wydawnictw MSZ Advertising and Publishing Studio

W 1992 r. UNESCO rozpoczęło prace nad programem „Pamięć Świata”, doceniając potrzebę podjęcia pilnych działań na rzecz ratowania ocalałych dokumentów, stanowiących „pamięć narodów świata”.

Ocalałych, bo ze względów naturalnych (światło, temperatura, wilgoć, czas) znaczna część zbiorów ulega zniszczeniu. Do ich utraty przyczyniają się zarówno katastrofy, klęski żywiołowe – trzęsienia ziemi, powodzie, pożary, katastrofy budowlane, jak też konflikty zbrojne, przemieszczenia dokumentacji i prymitywny wandalizm.

Głównym celem programu „Pamięć Świata” jest więc zabezpieczenie i ochrona przez poszczególne kraje dokumentów, stanowiących ich dziedzictwo narodowe, za pomocą różnorodnych, dostępnych środków – od tradycyjnej konserwacji do najnowszych technologii, z techniką cyfrową na czele.

Ma to równocześnie pomóc w ich szerokim rozpowszechnianiu, którego bardzo pomocnym narzędziem stał się internet. To dzięki niemu coraz więcej osób nawet z najodleglejszych zakątków świata może zapoznać się z zasobami piśmiennictwa, których znaczenie i ranga mają wymiar globalny. Kolejnym celem programu jest uświadamianie państwom członkowskim UNESCO wartości ich dziedzictwa dokumentalnego, w szczególności zaś tych jego aspektów, które mają wielkie znaczenie dla zachowania wspólnej pamięci świata.

Na Liście Światowej Programu UNESCO „Pamięć Świata” znajdują się pozycje, których światowa ranga została uznana przez Międzynarodowy Komitet Doradczy, który ocenia poszczególne obiekty według następujących kryteriów:

- czy wywarł wpływ na historię świata;
- czy odzwierciedla historyczne zmiany w dziejach świata;
- czy zawiera istotne informacje o miejscu, które wniosło kluczowy wkład w rozwój światowej historii lub kultury;
- czy ma szczególne związki z życiem lub dziełem osoby lub osób, które wniosły wyjątkowy wkład w światową historię lub kulturę;
- czy dostarcza szczególnie cennych informacji na ważny temat lub jeden z głównych prądów światowej historii lub kultury;
- czy stanowi ważny przykład wyjątkowej formy lub stylu;
- czy posiada wyjątkową wartość kulturalną i społeczną lub duchową.

Wiarygodność godła „Pamięć Świata” ma zapewnić staranny dobór zasobów i ścisłe stosowanie kryteriów.

Pierwsze obiekty zostały wpisane na Listę Światową Programu UNESCO „Pamięć Świata” w 1997 r.

Polski Komitet Programu „Pamięć Świata”, któremu przewodniczy Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, zawiązał się w 1996 roku. W jego skład wchodzi przedstawiciele największych bibliotek, archiwów i uczelni, zajmujących się badaniami, ochroną i konserwacją dóbr

kultury.

Ze zbiorów polskich instytucji na liście „Pamięć Świata” znajduje się 9 obiektów, przechowywanych w muzeach, bibliotekach i archiwach.

Są to:

- Autograf dzieła Mikołaja Kopernika „De revolutionibus” – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
- Konfederacja Generalna Warszawska z 1573 r. – Archiwum Główne Akt Dawnych
- Rękopisy Fryderyka Chopina – Biblioteka Narodowa w Warszawie i Towarzystwo im. Fryderyka Chopina w Warszawie
- „Archiwum Ringelbluma” – Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie
- Kodeks supraski – Biblioteka Narodowa w Warszawie
- Tablice 21 Postulatów Gdańskich z Sierpnia 1980 - Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku
- Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu
- Archiwum Komisji Edukacji Narodowej – Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Fundacja Książąt Czartoryskich w Krakowie, Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
- Archiwum Radziwiłłów i Księgozbiór Nieświeżki – Archiwum Główne Akt Dawnych

Po rozpatrzeniu około 400 kolejnych propozycji, nadesłanych przez instytucje zajmujące się dziedzictwem dokumentacyjnym, Polski Komitet Programu „Pamięć Świata” przygotował listę kilkudziesięciu polskich propozycji, kandydujących do wpisu na listę. Znalazło się na niej m.in. „Archiwum Biura Odbudowy Stolicy”. Zawarta w nim dokumentacja zniszczeń i odbudowy Warszawy – mapy, plany, projekty, dokumenty, fotografie – obrazuje skalę działań, jakie podjęto po 1945 r., by podnieść Warszawę z ruin. Daje także świadectwo historii pierwszych lat powojennych, obrazu poniesionych przez stolicę Polski strat w jej substancji materialnej podczas II wojny światowej, jak również jest przykładem energii i podjętego wysiłku społeczeństwa polskiego dla przywrócenia Warszawy do życia. Z tego względu „Archiwum BOS” jest zespołem dokumentów unikatowych, niepowtarzalnym źródłem historycznym, dokumentującym zakres podjętych prac, dokonanej rekonstrukcji Warszawy, szczególnie jej historycznej dzielnicy, Starego Miasta, wpisanej na Światową Listę Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO.

Informacje prezentowane na wystawie oparto na materiałach UNESCO znajdujących się na stronie www.unesco.pl, publikacji Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych (NDAP) „Pamięć Polski – Pamięć Świata” (płyta CD), materiałów przygotowanych przez instytucje przechowujące dokumenty.

The “Memory of the World” Program Seeing the need to take up urgent efforts to save surviving documents that form the “memory of the nations of the world,” UNESCO started work on the “Memory of the World” Program in 1992.

“Surviving,” because for natural reasons—light, temperature, humidity, and time—a significant portion of collections have suffered destruction. Such losses were also caused by catastrophes and natural disasters such as earthquakes, floods, fires, and construction disasters, as well as warfare, movements of the documents, and primitive vandalism.

Thus, the main aim of the “Memory of the World” Program is securing and protecting documents by individual countries—documents that make up their national heritage—using various, accessible means, ranging from traditional conservation techniques to the most up-to-date digital technologies.

Simultaneously, the Program is intended to foster wide-ranging dissemination, where the Internet is a very helpful tool. It is thanks to this that many people, even in the most far-flung corners of the world, can become familiar with written resources whose importance and rank have a global dimension. Moreover, an objective of the program is to make member states of UNESCO aware of the value of their documentary heritage, especially those aspects that are of great importance in preserving the common memory of the world.

The UNESCO “Memory of the World” Program World Register includes items whose worldwide importance has been acknowledged by the International Advisory Committee, which evaluates individual items pursuant to the following criteria:

- Has it influenced world history?
- Does it reflect historical changes in world history?
- Does it contain significant information regarding a place that has had a key impact on the development of world history or culture?
- Does it have special ties to the life or work of a person or persons who have had an extraordinary impact on world history or culture?
- Does it provide detailed valuable information on an important topic or on one of the major currents in world history or culture?
- Is it an important example of a unique form or style?
- Does it have exceptional cultural, social, or spiritual value?

The credibility of the “Memory of the World” sign is guaranteed by the careful selection of resources and strict abidance by the criteria.

The first items on the UNESCO “Memory of the World” Program World Register were entered in 1997.

The Polish Committee of the “Memory of the World” Program, headed by the General Director of the State Archives, was established in 1996. It includes

representatives of major libraries, archives, and colleges involved in the study, protection, and conservation of cultural heritage.

There are nine items in the Polish collection kept in museums, libraries, and archives that are in the “Memory of the World” Register.

They are:

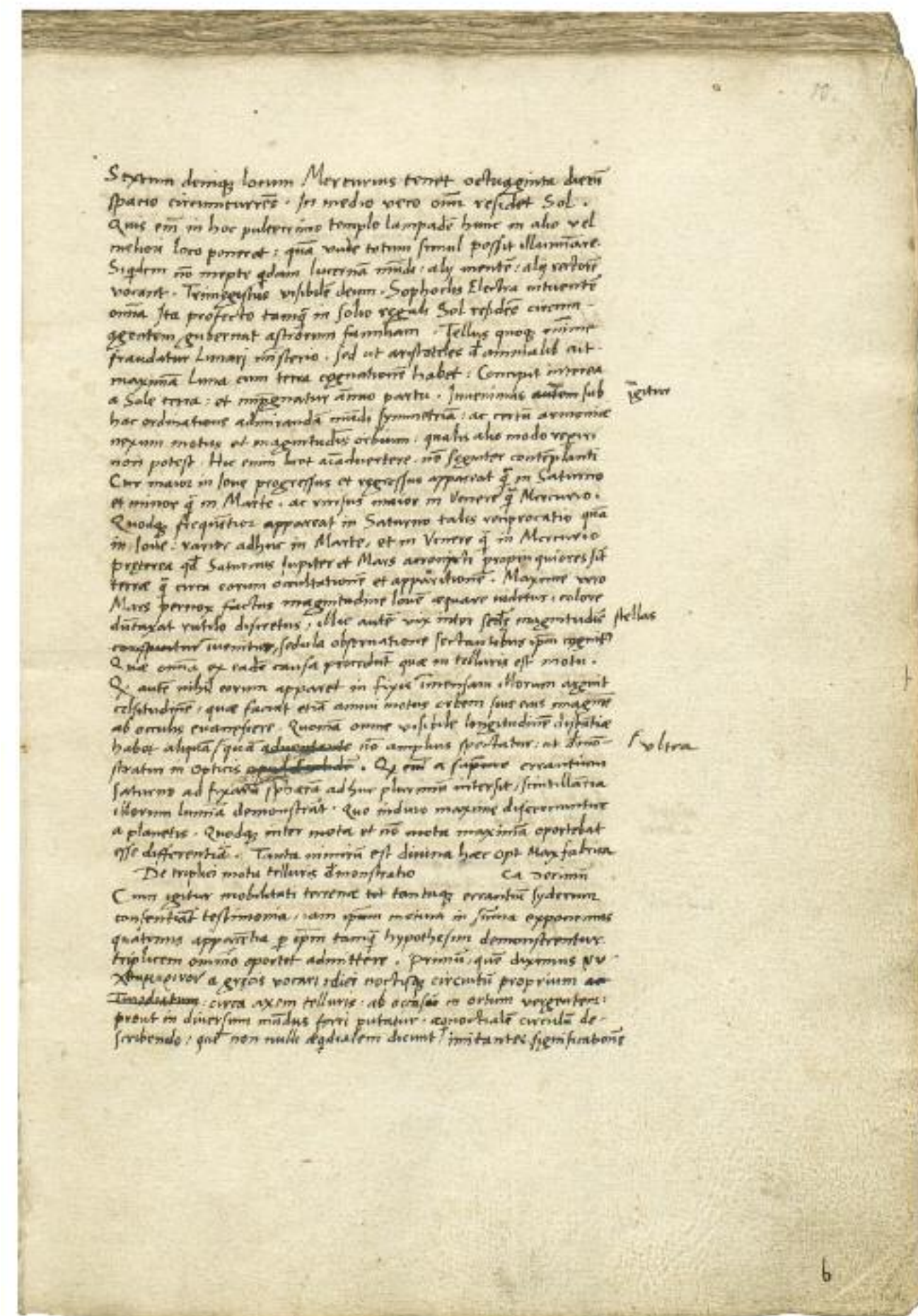
- The Manuscript of Nicolaus Copernicus’ De revolutionibus – The Jagiellonian Library in Cracow
- The Confederation of Warsaw of 1573 – The Central Archives of Historical Records
- The Manuscripts of Fryderyk Chopin – The National Library in Warsaw and the Fryderyk Chopin Society in Warsaw
- The Ringelblum Archives – The Jewish Historical Institute in Warsaw
- Codex Suprasliensis (The Supraśl Codex) – The National Library in Warsaw
- The Twenty-One Gdańsk Demands of August 1980 – The Polish Maritime Museum in Gdańsk
- Archives of the Literary Institute in Paris
- The National Education Commission Archives – Research Library of the Polish Academy of Arts and Sciences (PAU) and the Polish Academy of Sciences (PAN) in Cracow, the Princes Czartoryski Foundation in Cracow, the Central Archives of Historical Records in Warsaw, and the Archives of the Jagiellonian University in Cracow
- The Radziwiłł Archives and Niasvizh (Nieśwież) Library Collection – The Central Archives of Historical Records

Following examination of approximately 400 successive proposals forwarded by institutions involved in documentary heritage, the Polish Committee of the “Memory of the World” Program has developed a list with several dozen Polish proposals as candidates for entry into the Register. They include the Archives of the Capital City Reconstruction Bureau (BOS). This documentation shows the destruction and rebuilding of Warsaw through maps, plans, designs, documents, and photographs—portraying the scale of efforts undertaken after 1945 in order to raise the city from ruin. It also bears witness to the history of the first postwar years, depicting losses in material substance incurred by the Polish capital during World War II and is an example of the energy and effort of the Polish people to bring Warsaw back to life. It is for this reason that the Archives of the Capital City Reconstruction Bureau should be considered a set of uncommon documents and a unique historical source documenting the range of work and reconstruction of Warsaw, especially its historical district—the Old Town—inscribed onto the UNESCO World Cultural and Natural Heritage List.

Information presented in the exhibition is based on UNESCO materials found on www.unesco.pl, the “Memory of Poland – Memory of the World” (CD) published by the Head Office of State Archives (NDAP), and materials prepared by institutions storing documents.

AUTOGRAF
DZIEŁA MIKOŁAJA
KOPERNIKA
DE REVOLUTIONIBUS

THE MANUSCRIPT
OF NICOLAUS
COPERNICUS'
DE REVOLUTIONIBUS

Autograf dzieła Mikołaja Kopernika „De revolutionibus”, wpisany w 1999 r., Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

Dzieło to, opublikowane w 1543 r., przeciwstawiało się panującemu poglądowi, iż Ziemia znajduje się w centrum Wszechświata, a wokół niej krążą pozostałe ciała niebieskie, takie jak np. Słońce (teoria geocentryczna). Mikołaj Kopernik przyjął założenie, iż Słońce jest w centrum Wszechświata, że Ziemia nie jest nieruchomym punktem, a krąży wokół Słońca (teoria heliocentryczna), które jest nieruchome.

The Manuscript of Nicolaus Copernicus' De revolutionibus, entered into the Register in 1999, the Jagiellonian Library in Cracow

This work, published in 1543, went against the commonly held view that the Earth is at the center of the Universe and all the heavenly bodies, such as the Sun, circle around it (the geocentric theory). Nicolaus Copernicus made the assumption that the Sun is in the center of the Universe and that the Earth is not a fixed point, but circles the Sun (the heliocentric theory), which is fixed.

Sextum deniq locum Mercurius tenet octuaginta dieum spacio circumvolvitur. In medio vero omni refidet Sol. Quis em in hoc pulcherrimo templo lampadi hunc in alio vel meliori loco poneret: qua vnde totum simul possit illuminare. Siquid no inerte qdam lucerna mundi: alij mente: alij rectore vocant. Trimegystus visibile deum. Sophocles Electra nitente omnia ita profecto tamq in solio regali Sol respice circum- ggerentem gubernat astrorum famham. Tellus quoq emine fraudatur Lunari misterio. sed ut aristoteles d animalib aut maxima Luna cum terra cognatione habet: Concupit interea a Sole terra: et imperatur anno partu. Invenimus autem sub hac ordinatione admiranda mundi symmetria: ac recta armonia nexum motus et magnitudis orbium: qualis alio modo repiri non potest. Hic enim licet acadvertere no seganter contemplanti Cur maior in sole progressus et regressus appareat q in Saturno et minor q in Marte. ac virius maior in Venere q Mercurio. Quoda sciquitior appareat in Saturno talis reciprocatio qua

KONFEDERACJA
GENERALNA
WARSZAWSKA
Z 1573 R.

THE CONFEDERA-
TION OF WARSAW
OF 1573

Konfederacja Generalna Warszawska z 1573 r., wpisana w 2003 r., Archiwum Główne Akt Dawnych

Dokument uchwalony 28 stycznia 1573 r. przez sejm konwokacyjny uważany jest za początek gwarantowanej prawnie tolerancji religijnej. Był on wyrazem dążenia do ładu oraz pokoju społecznego i religijnego w Rzeczypospolitej.

W dobie trwających w ówczesnej Europie wojen religijnych, konfederacja gwarantowała szlachcie wszystkich religii i wyznań równy dostęp do urzędów, wolność wyznawania swojej wiary, możliwość publikowania wydawnictw i organizowania synodów. Jej postanowienia zostały włączone do tzw. artykułów henrykowskich, które każdy król wybrany podczas elekcji zobowiązany był zaprzysiąc, wstępując na tron Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

The Confederation of Warsaw of 1573, entered into the Register in 2003, the Central Archives of Historical Records

This record, adopted by the Convocation Sejm on January 28, 1573, is considered the beginning of legal guarantees of religious tolerance and a striving to maintain order as well as social and religious peace in the Polish-Lithuanian Commonwealth.

In that age of religious wars in Europe, the Confederation guaranteed nobility of all religions and denominations equal access to offices, freedom to practice their faith, and the ability to issue publications and organize synods.

Its provisions were included in what are known as the Henrician Articles (Articuli Henriciani) that each king selected during elections was obligated to swear to upon ascending to the throne of Polish-Lithuanian Commonwealth.

Konfederacja Warszawska, na zjeździe generalnym koronnym, 28 I 1573 r., Warszawa; zjazd powszechny szlachecki w Warszawie uchwała artykuły mające na celu zachowanie pokoju i porządku wewnętrznego przed elekcją nowego króla; Archiwum Główne Akt Dawnych, Zbiór dokumentów pergaminowych, sygn. 4467

The Confederation of Warsaw, General Coronation Assembly, January 28, 1573, Warsaw, a general assembly of the nobility gathered in Warsaw that adopted articles aimed at maintaining the peace and internal order prior to the election of a new king. Central Archives of Historical Records, Parchment Collection, No. 4467

RĘKOPISY FRYDERYKA CHOPINA

THE MANUSCRIPTS OF FRYDERYK CHOPIN

Rękopisy Fryderyka Chopina, wpisane w 1999 r., Biblioteka Narodowa w War- szawie i Towarzystwo im. Fryderyka Chopina w Warszawie

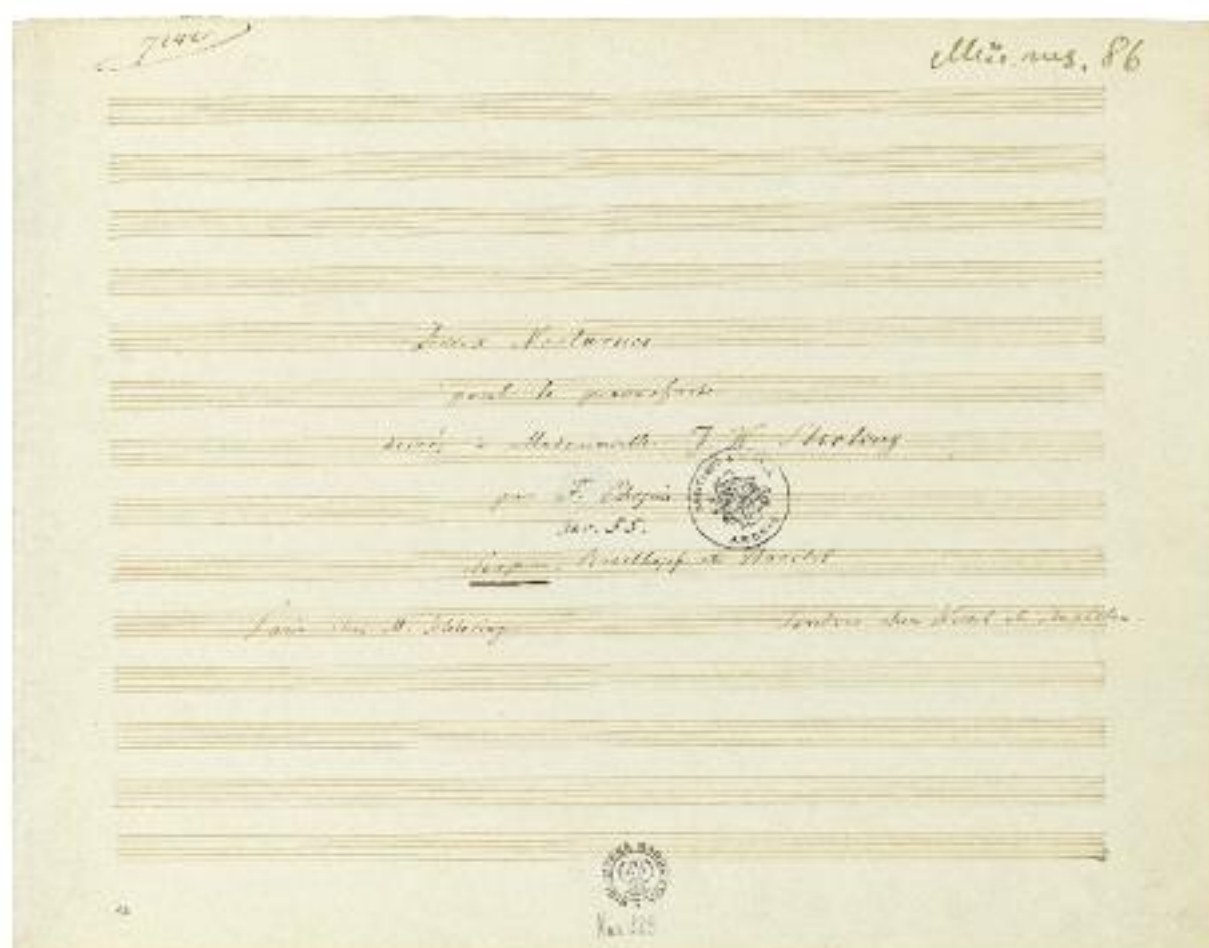
Zbiór rękopisów Fryderyka Chopina (1810-1849), gromadzonych przez wiele lat i z różnych źródeł, pisanych ręką genialnego kompozytora, który swoją twórczością miał i nadal ma wpływ na powstającą muzykę. W swoich utworach Chopin umiał połączyć polskie elementy z uniwersalnymi wartościami. Powoduje to, iż jego muzyka cieszy się dużą popularnością do dziś, a on sam jest uznawany za jednego z najwybitniejszych kompozytorów.

Zbiór obejmuje autografy dzieł muzycznych, listy, varia, dopiski ręczne na tomach jego dzieł.

The Manuscripts of Fryderyk Chopin, entered into the Register in 1999, the National Library in Warsaw and the Fryderyk Chopin Society in Warsaw

A collection of manuscripts by Fryderyk Chopin (1810–1849) assembled over many years from various sources, handwritten by the great composer, whose creativity had and continues to have an impact on music. In his creativity Chopin knew how to combine Polish elements with universal values. This means that his music continues to be very popular right up to the present and he is considered to be one of the most prominent of composers.

The collection encompasses handwritten musical works, letters, varia, and handwritten comments in volumes with his work.

ARCHIWUM RINGELBLUMA

THE RINGELBLUM ARCHIVES

Archiwum Ringelbluma, wpisane w 1999 r., Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie

Nazwę taką otrzymał zbiór dokumentów tworzony w getcie warszawskim w warunkach konspiracyjnych pod okupacją niemiecką przez Emanuela Ringelbluma (1900-1944), historyka, i jego kilkudziesięciu współpracowników. Obejmuje lata 1939-1943.

Spotkania zespołu odbywały się m.in. w budynku Głównej Biblioteki Judaistycznej. Miały miejsce zwykle w sobotę po południu, stąd kryptonim "Oneg Szabat", który oznaczał zarówno grupę ludzi, jak też ich archiwum.

Celem gromadzenia ulotek, relacji, dokumentów urzędowych, obwieszczeń władz hitlerowskich, druków, legitymacji, fotografii, prasy czy też dokumentów konspiracyjnych organizacji żydowskich było udokumentowanie wydarzeń mających miejsce m.in. w warszawskim getcie, w obozach zagłady w Treblince i Chełmnie nad Nerem.

Materiały, częściowo odnalezione i wydobyte spod gruzów w 1946 i 1950 r., są unikatowym świadectwem historii tragicznych losów ludności żydowskiej.

Archiwum Ringelbluma, liczące 2045 pozycji, stanowi najważniejszą część zbiorów archiwalnych Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie.

The Ringelblum Archives, entered into the Register in 1999, the Jewish Historical Institute in Warsaw

This name was given to the collection of documents created and gathered clandestinely in the Warsaw Ghetto under the German occupation by Emanuel Ringelblum (1900-1944), historian, and a group of his colleagues. The documents are from the years 1939-1943.

Meeting of the team took place usually in the Main Judaic Library, on Saturday afternoon, hence the code name "Oneg Shabbat" used both for the team and the collection.

The purpose of collecting leaflets, reports, official documents, announcements of the Nazi authorities, printed matter, identification cards, photographs, newspapers, and the documents of underground Jewish organizations was the documenting of events taking place in the Warsaw Ghetto as well as the extermination camps of Treblinka and Chełmno.

The materials, partially found and recovered from the rubble in 1946 and 1950, are a unique witness to the history of the tragic fate of the Jewish population.

The Ringelblum Archives, made up of 2,045 items, make up the most important part of the archival collection of the Jewish Historical Institute in Warsaw.

„Niemcy (...) pragną getta zupełnie oddzielić od świata zewnętrznego i uczynić z nich obozy koncentracyjne w pełnym sensie tego słowa (...). Całości dopełniły zakazy opuszczania gett pod groźbą stosowania kary śmierci (...).”

Raport „Oneg Szabat” dla Rządu Polskiego w Londynie, czerwiec 1942

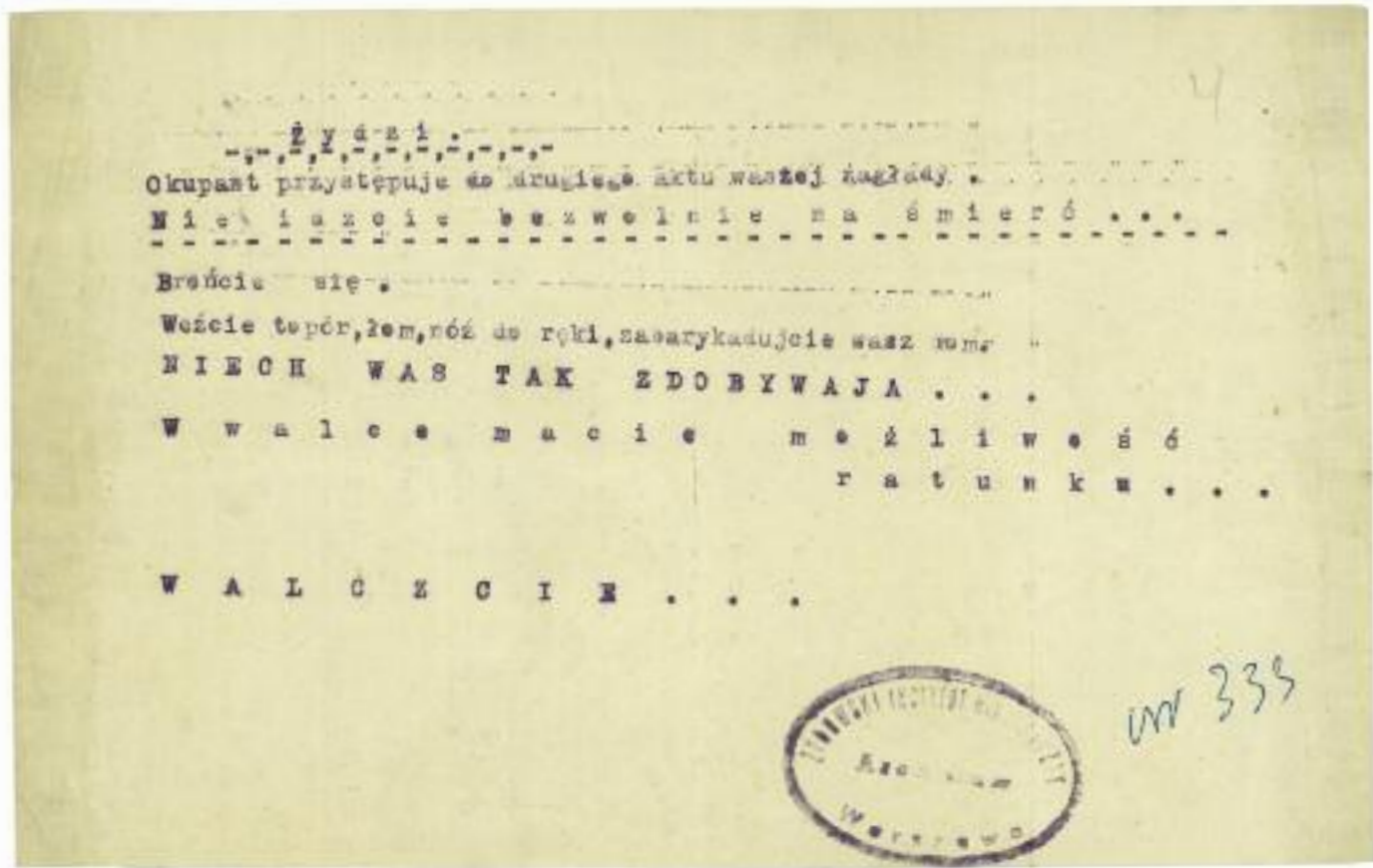
“The Germans (...) want to completely isolate the ghettos from the outside world and make them into concentration camps in the true sense of the word (...). This was completed by a ban on leaving the ghettos for fear of suffering the death penalty (...).”

“Oneg Shabbat” Report for the Polish Government in London, June 1942

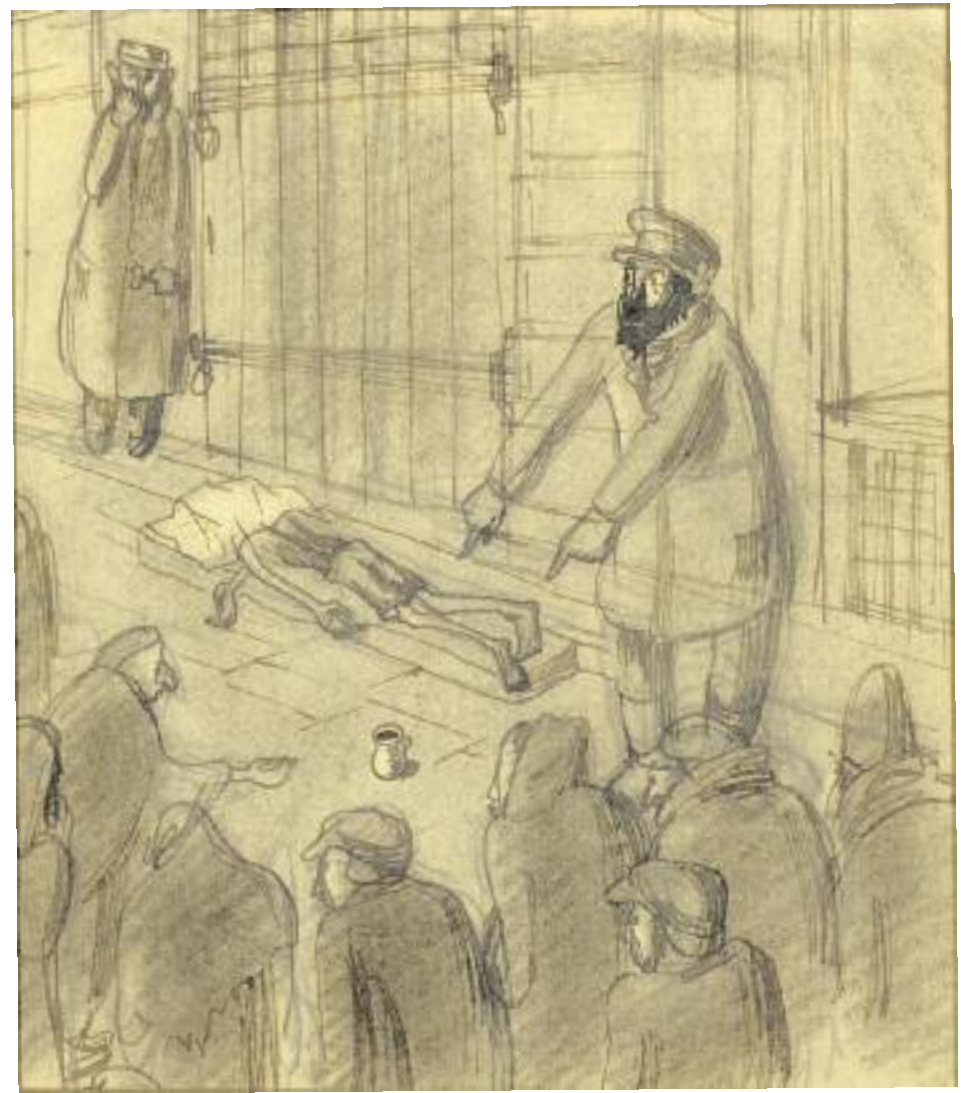
Dziennik pisany przez Abrahama Lewina od 26 marca 1942 do 16 stycznia 1943 r., strona z wpisami z 11-19 sierpnia 1942 r., język hebrajski

Diary kept by Abraham Lewin from March 26, 1942 to January 16, 1943, page with entries for August 11-19, 1942, in Hebrew

Wezwanie do walki przez Żydowską Organizację Bojową (ŻOB), 18 stycznia 1943 r.

Call to arms by the Jewish Combat Organization (ŻOB), January 18, 1943.

Rozenfeld (imię nieznane), Fundusz pogrzebowy z cyklu „Obrazy z warszawskiego getta”

Rozenfeld (given name unknown), Funeral fund, from the "Pictures from the Warsaw Ghetto" series.

„Wprowadzenie oznak żydowskich (...) w postaci białych, 10 cm szerokości, z opaską z niebieską tarczą Dawida, umieszczonych na prawej ręce, obowiązujących na terenie Generalnego Gubernatorstwa, miało na celu znakowanie Żydów dla ich moralnego zgębnienia oraz (przed wprowadzeniem gett) separację od nieżydowskich obywateli.”

Raport „Oneg Szabat” dla Rządu Polskiego w Londynie, czerwiec 1942

“Introduction of Jewish markings (...) in the form of white, 10 cm wide bands, with a blue shield of David and worn on the right hand, obligatory throughout the territory of the General Government (Generalgouvernement) was intended to identify Jews and for their moral oppression as well as (prior to the introduction of ghettos) their separation from non-Jewish citizens.”

“Oneg Shabbat” Report for the Polish Government

Lejb Goldin, esej „Dwudziestcztero-godzinna kronika głodu”, sierpień 1941 r., język żydowski

Lejb Goldin, “A Twenty-Four-Hour Chronicle of Hunger” an essay, August 1941, in Yiddish.

**KODEKS
SUPRASKI**

**CODEX
SUPRASLIENSIS
(THE SUPRAŚL
CODEX)**

Kodeks supraski, wpisany w 2007 r., Biblioteka Narodowa w Warszawie (wspólna propozycja polsko-słoweńsko-rosyjska ze względu na miejsce przechowywania jego części również w Lublanie i Sankt Petersburgu)

Kodeks sporządzony w XI w. na terenie wschodniej Bułgarii, na pergaminie, rękopis, zawiera zbiór żywotów świętych i pism ojców Kościoła. Odnaleziony w 1823 r. w Bibliotece Monasteru Zwiastowania Najświętszej Marii Panny w Supraślu.

Wartość kodeksu wynika z faktu, iż jest unikalnym zabytkiem piśmiennictwa staro-cerkiewno-sławińskiego, najstarszym w Polsce i jednym z najstarszych na świecie.

Codex Suprasliensis (The Supraśl Codex), entered into the Register in 2007, the National Library in Warsaw (a joint Polish-Slovenian-Russian proposal in light of the fact that parts are also found in Ljubljana and Saint Petersburg)

This Codex was created in the 11th century in the area of eastern Bulgaria. It is a handwritten parchment containing a set of the lives of saints and letters of the Church Fathers. It was found in 1823 in the library of the Orthodox Monastery of the Annunciation in Supraśl.

TABLICE
21 POSTULATÓW
GDAŃSKICH
Z SIERPNIA 1980 R.

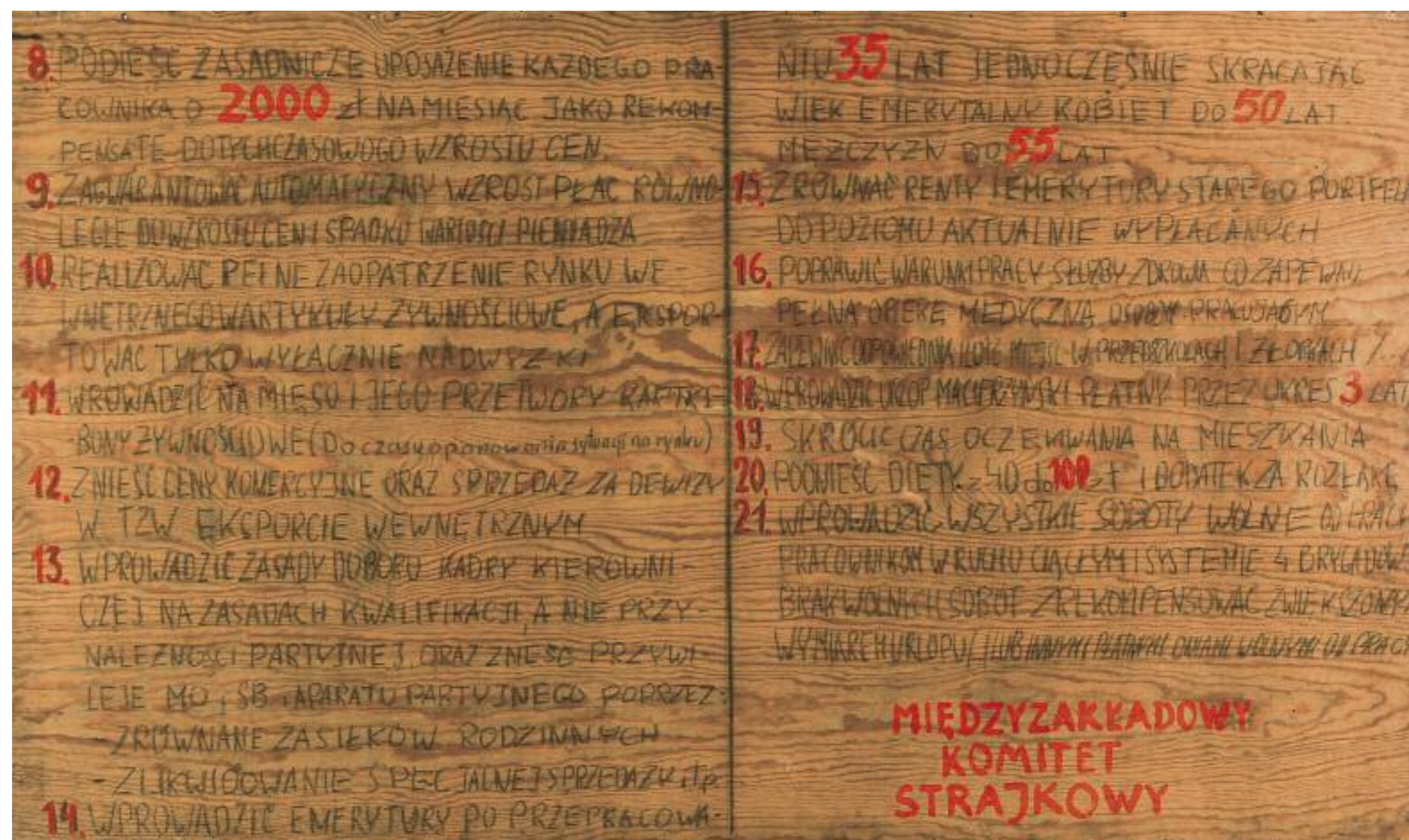
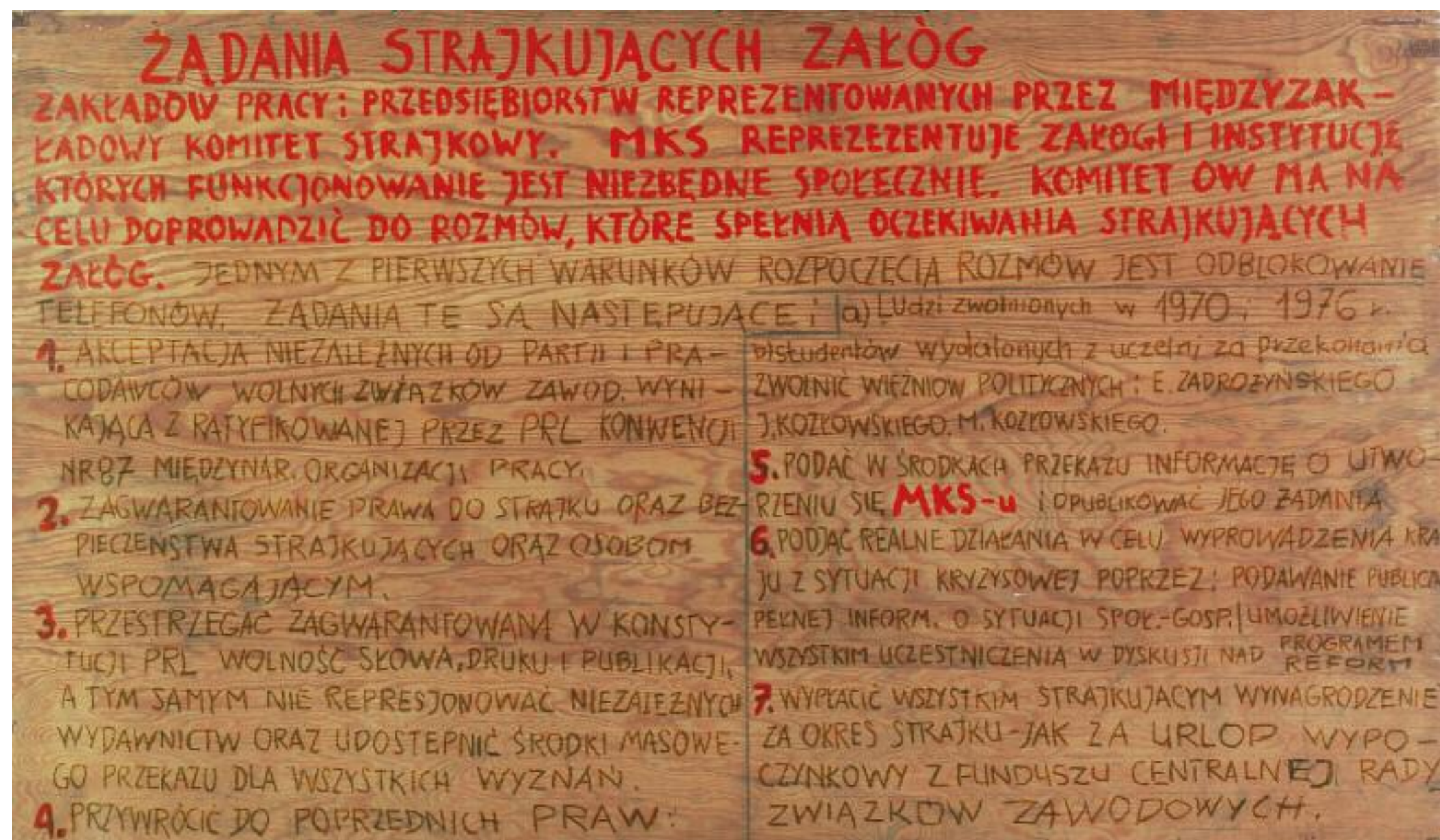
THE TWENTY-ONE
GDAŃSK DEMANDS
OF AUGUST 1980

Tablice 21 Postulatów Gdańskich z Sierpnia 1980, wpisane w 2003 r., Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku wraz z kolekcją dokumentów „Narodziny Solidarności-masowego ruchu społecznego” przechowywanych w Ośrodku „Karta”

Tablice z 21 postulatami są świadkami wydarzeń, jakie rozgrywały się w sierpniu 1980 r., podczas strajków w Stoczni Gdańskiej. Postulaty zostały sformułowane przez Andrzeja i Joannę Gwiazdów oraz Bogdana Lisa, a następnie zredagowane przez Bogdana Borusewicza. Wypisane na sklejkach przez Arkadiusza Rybickiego i Macieja Grzywaczewskiego, zostały umieszczone nad bramą główną stoczni, aby informacje o żądaniach strajkujących zakładów pracy mogły być szeroko upublicznione, wobec braku możliwości ich przekazu przez prasę, radio, telewizję. Ukryte przez Wiesława Urbańskiego podczas stanu wojennego, powróciły do Centralnego Muzeum Morskiego w 1996 r. Uznane zostały za jeden z najważniejszych dokumentów XX w., świadczący o zmianach politycznych, gospodarczych, jakie zaszły na terenie Europy Środkowo-Wschodniej.

The Twenty-One Gdańsk Demands of August 1980, entered into the Register in 2003, the Polish Maritime Museum in Gdańsk together with the “Birth of Solidarity: A Mass Social Movement” document collection kept at the “Karta” Center

The twenty-one demands are witnesses to events that played out in August of 1980 during the strikes at Gdańsk Shipyard. The postulates were formulated by Andrzej and Joanna Gwiazda and Bogdan Lis, and subsequently edited by Bogdan Borusewicz. Written out on plywood panels by Arkadiusz Rybicki and Maciej Grzywaczewski, they were placed over the main gate of the shipyard so that information about the demands of the striking plants could be broadly disseminated in the face of a dearth of possibilities for information by the press, radio, and television. Hidden by Wiesław Urbański during the Martial Law period, they were returned to the Polish Maritime Museum in 1996. They have been acknowledged as one of the most important documents of the 20th century bearing witness to political and economic changes that took place in Central and Eastern Europe.

SOLIDARNOŚĆ

ARCHIWUM INSTYTUTU LITERACKIEGO W PARYŻU

ARCHIVES OF THE LITERARY INSTITUTE IN PARIS

Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu, wpisane w 2009 r.

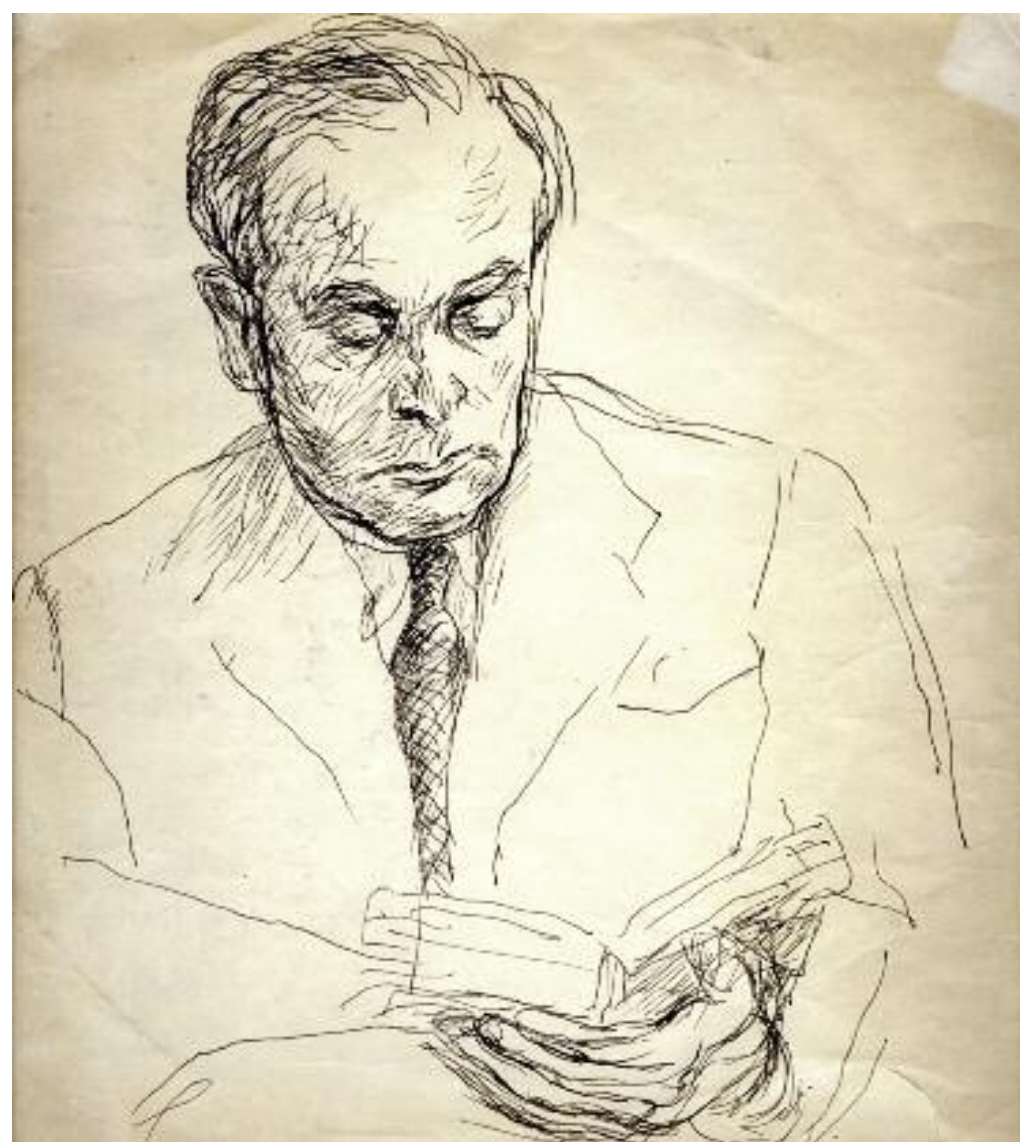
Archiwum jest przykładem działającej na emigracji (najpierw w Rzymie, potem w Maisons-Laffitte pod Paryżem) od 1946 r. instytucji, która przez wiele lat swoimi wydawnictwami i publikacjami miała wpływ na formowanie się poglądów na temat przemian ustrojowych w krajach za „żelazną kurtyną”. Założona i kierowana przez Jerzego Giedroycia, Zofię Hertz, Zygmunta Hertza, Józefa Czapskiego, określała kierunki przemian i możliwości współpracy oraz porozumienia się narodów na terenie Europy Środkowo-Wschodniej. Instytut w serii Biblioteka Kultury wydał wiele tomów literatury polskiej i obcej.

Na łamach miesięcznika „Kultura” publikowało wielu znanych pisarzy i publicystów. Archiwum zawiera m.in. teki redakcyjne, prace publikowane podczas działalności instytutu, notatki, korespondencję z wieloma znakomitymi osobistościami, intelektualistami i politykami, takimi jak: Albert Camus, Czesław Miłosz, Henry Kissinger, Zbigniew Brzeziński, Bertrand Russell, Witold Gombrowicz, Aleksander Solżenicyn.

Archives of the Literary Institute in Paris, entered into the Register in 2009

These archives are an example of an émigré institution (first operating in Rome and subsequently in Maisons-Laffitte near Paris) as of 1946. Through its publications it had an impact on the molding of views on systemic changes in the countries behind the Iron Curtain for many years. It was founded and managed by Jerzy Giedroyc, Zofia Hertz, Zygmunt Hertz, and Józef Czapski. It defined directions for change and potential for collaboration and understanding among the nations of Central and Eastern Europe. In its Culture Library (BK) series the Institute published many volumes of Polish and foreign literature.

Many well-known writers and publicists published their work on the pages of the Kultura monthly. The archives include editorial files, works published during the operation of the institute, notes, and correspondence with many eminent personalities, intellectuals, and politicians, such as Albert Camus, Czesław Miłosz, Henry Kissinger, Zbigniew Brzeziński, Bertrand Russell, Witold Gombrowicz, and Aleksandr Solzhenitsyn.

Portret Jerzego Giedroycia, rys. Józef Czapski

Portrait of Jerzy Giedroyc, drawn by Józef Czapski

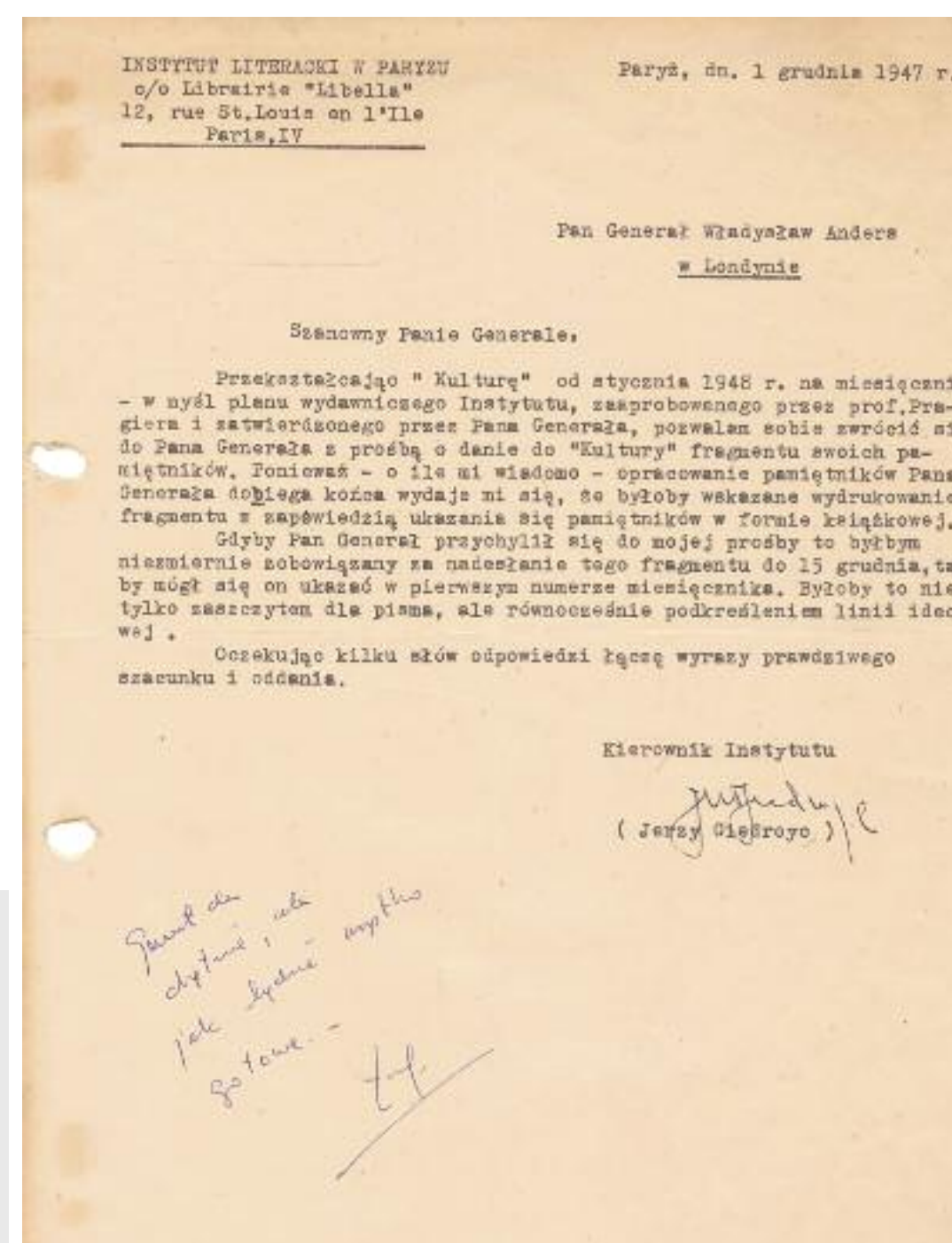
Dom w Maisons-Laffitte, rys. Józef Czapski

House in Maisons-Laffitte, drawn by Józef Czapski

Archiwum Instytutu Literackiego

Archives of the Literary Institute

List Jerzego Giedroycia do gen. Władysława Andersa z 1 grudnia 1947 r. z prośbą o fragment pamiętników do opublikowania w pierwszym numerze „Kultura”

Letter by Jerzy Giedroyc to General Władysław Anders dated December 1, 1947, with a request for a diary fragment for publication in the first issue of Kultura.

ARCHIWUM
KOMISJI
EDUKACJI
NARODOWEJ

THE NATIONAL
EDUCATION
COMMISSION
ARCHIVES

Archiwum Komisji Edukacji Narodowej, wpisane w 2007 r., Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Fundacja ksiąg Czartoryskich w Krakowie, Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

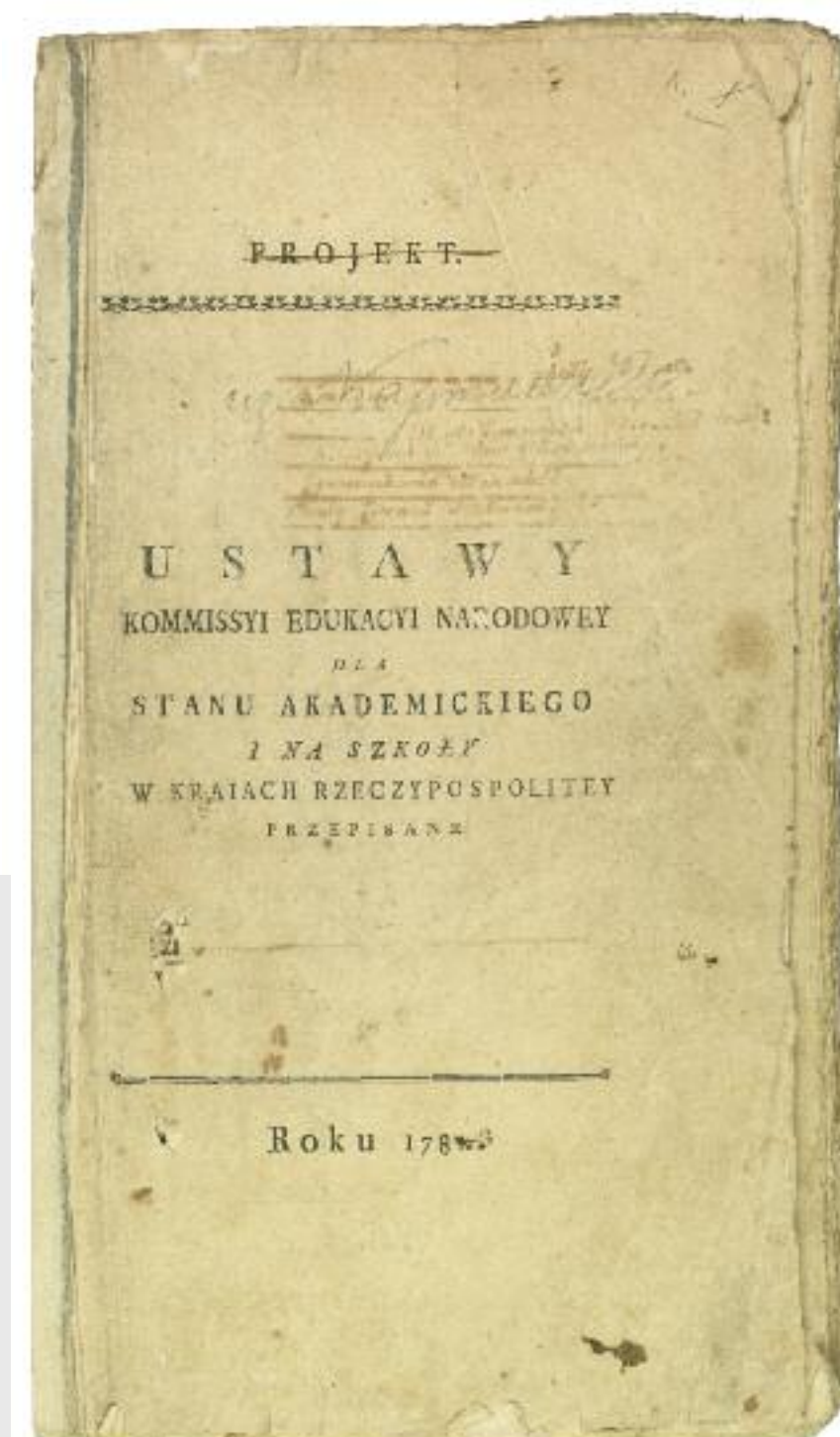
Archiwum zawiera materiały o różnym charakterze. Znajdują się w nim prace naukowe, memoriały, instrukcje, podręczniki, mapy, szkice, korespondencja z lat 1773-1794. Komisja nad Edukacją Młodzi Szlacheckiej Dozór Mająca została utworzona przez Sejm w 1773 r. z inicjatywy króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Komisja miała za zadanie zreformowanie szkolnictwa w I Rzeczypospolitej i była swego rodzaju pierwszym w Europie „ministerstwem edukacji”. Opracowano trzystopniowy model szkół – szkoły parafialne, szkoły powiatowe, uniwersytety oraz nowe programy nauczania. Archiwum zostało wpisane na listę jako swoisty przykład pionierskich działań podejmowanych w systemie nauczania, zrywających z średniowiecznymi metodami nauki.

The National Education Commission Archives, entered into the Register in 2007, the Research Library of the Polish Academy of Arts and Sciences (PAU) and the Polish Academy of Sciences (PAN) in Cracow, the Princes Czartoryski Foundation in Cracow, the Central Archives of Historical Records in Warsaw, and the Archives of the Jagiellonian University in Cracow

This archival collection contains materials of varied character. It includes scientific works, memorials, instructions, textbooks, maps, sketches, and correspondence from the years 1773–1794. The Commission of National Education was established by the Sejm [Parliament] in 1773 through the initiative of King Stanisław August Poniatowski. The task of the Commission was to reform education in the Polish–Lithuanian Commonwealth and was something of Europe’s first “ministry of education.” The three-level model for schools was developed—parish schools, powiat [county-level] schools, and universities—as were new curricula. These archives were entered into the Register as an example of pioneering efforts undertaken within the educational system that broke from medieval methods of teaching.

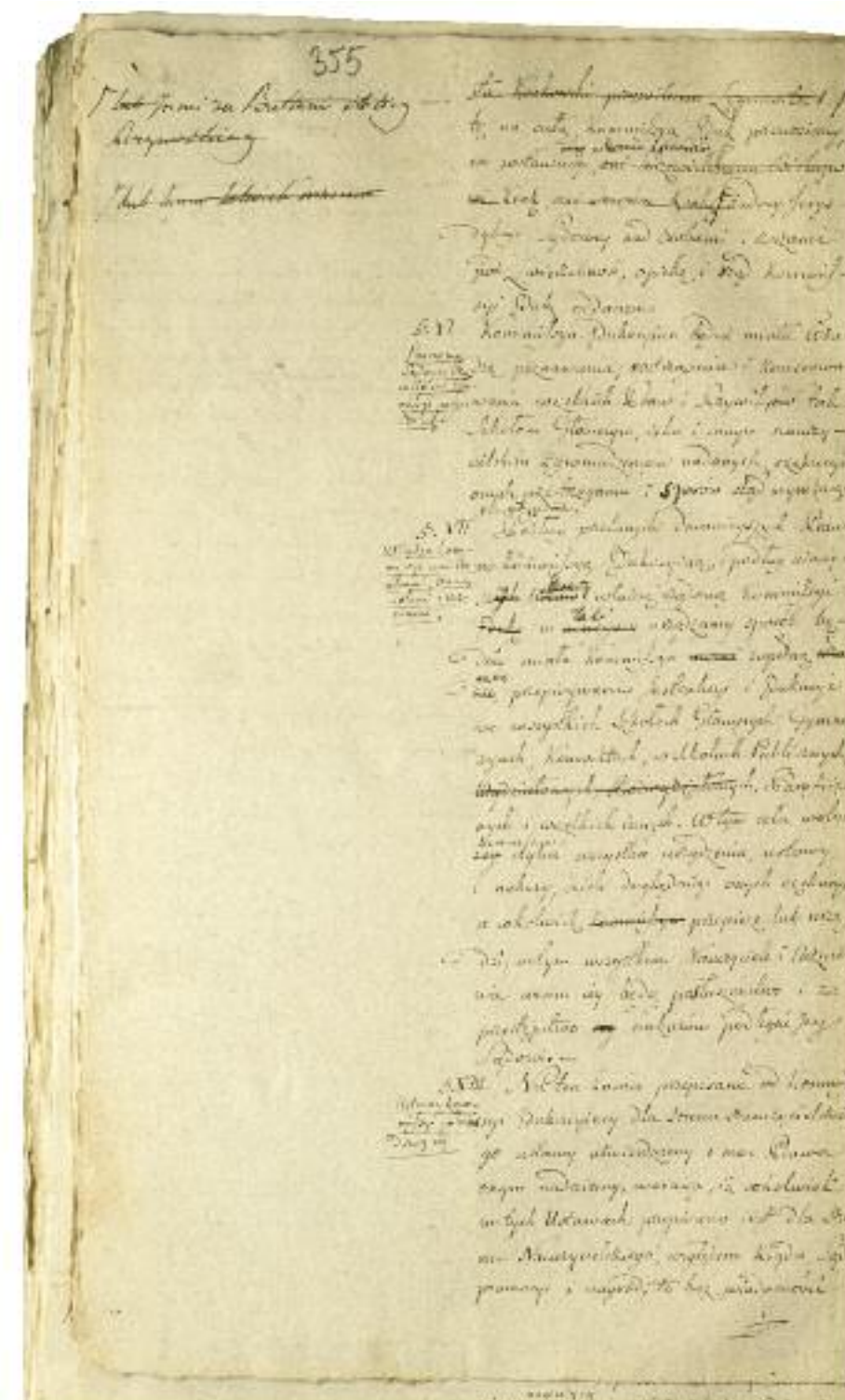
"Ustawy Kommissyi Edukacyi Narodowej dla stanu akademickiego i na szkoły w krajach Rzeczypospolitej przepisane" (druk projektu), 1783 r.; Archiwum Główne Akt Dawnych, tzw. Metryka Litewska, dz. IX, nr 100, s. 1

"Act on the National Education Commission for the Academia and Schools of the Lands of Commonwealth as Written" (published draft), 1783, Central Archives of Historical Records, known as the "Lithuanian Metrica," Sec. IX, No. 100, p. 1

Sprawozdanie Hugona Kołłątaja z wizytacji Akademii Krakowskiej, 1779 r.; Archiwum Główne Akt Dawnych, tzw. Metryka Litewska, dz. VII, nr 199, s. 683-696

Report of Hugo Kołłątaj from his inspection of the Cracow Academy, 1779, Central Archives of Historical Records, known as the "Lithuanian Metrica," Sec. VII, No. 199, pp. 683–696

Akt ustanowienia Komisji Edukacji Narodowej (projekt), 1773 r.; Archiwum Główne Akt Dawnych, tzw. Metryka Litewska, dz. IX, nr 98, s. 350-361

Act establishing the National Education Commission (draft), 1773, Central Archives of Historical Records, known as the "Lithuanian Metrica," Sec. IX, No. 98, pp. 350–361

**ARCHIWUM
RADZIWIŁŁÓW
I KSIĘGOZBIÓR
NIEŚWIESKI**

**THE RADZIWIŁŁ
ARCHIVES AND
NIASVIZH (NIEŚWIEŻ)
LIBRARY
COLLECTION**

Cesarz Maksymilian nadaje tytuł księżcy Mikołajowi II Radziwiłłowi, wojewodzie wileńskiemu, 25 II 1518 r., Augsburg; dokument ten zawiera także opis herbu rodziny Radziwiłłów; Archiwum Główne Akt Dawnych, Zbiór dokumentów pergaminowych, sygn. 7486

Emperor Maximilian bestowing the title of princeps onto Mikołaj II Radziwiłł, Voivode of Vilnius, February 25, 1518, Augsburg, the document also contains a description of the Radziwiłł family coat-of-arms, Central Archives of Historical Records, Parchment Collection, No. 7486

Archiwum Radziwiłłów i Księgozbiór Nieświeski, wpisane w 2009 r., Archiwum Główne Akt Dawnych (wspólna propozycja Białorusi, Finlandii, Litwy, Polski, Rosji, Ukrainy)

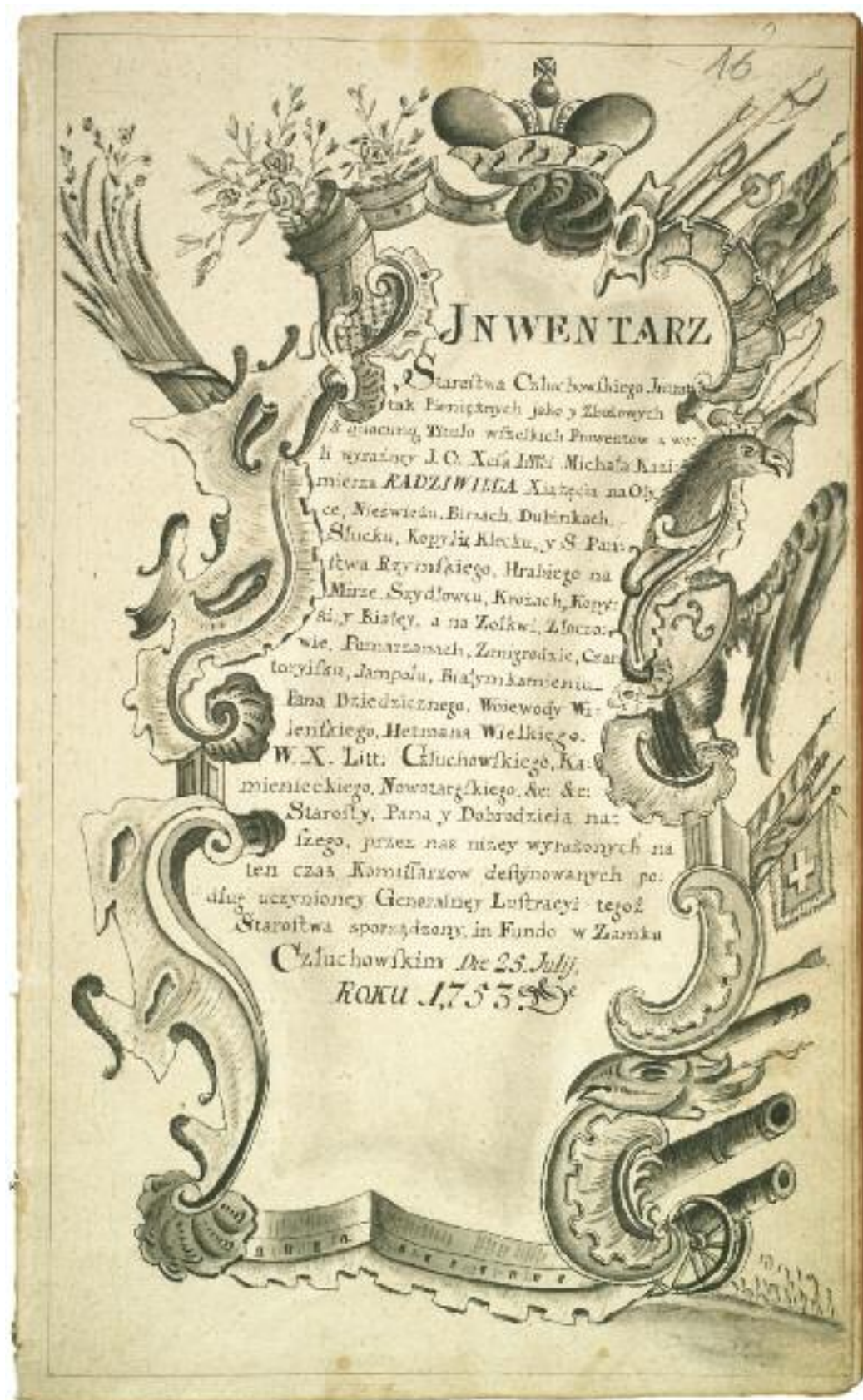
Archiwum obejmuje dokumenty od XV do XX wieku, gromadzone przez jeden z najpotężniejszych rodów Rzeczypospolitej Obojga Narodów, którego członkowie pełnili w niej najważniejsze funkcje państwowe.

Archiwum zostało wpisane na listę ze względu na dużą wagę zachowanych dokumentów w dziejach Rzeczypospolitej i Europy Środkowo-Wschodniej.

The Radziwiłł Archives and Niasvizh (Nieśwież) Library Collection, entered into the Register in 2009, the Central Archives of Historical Records

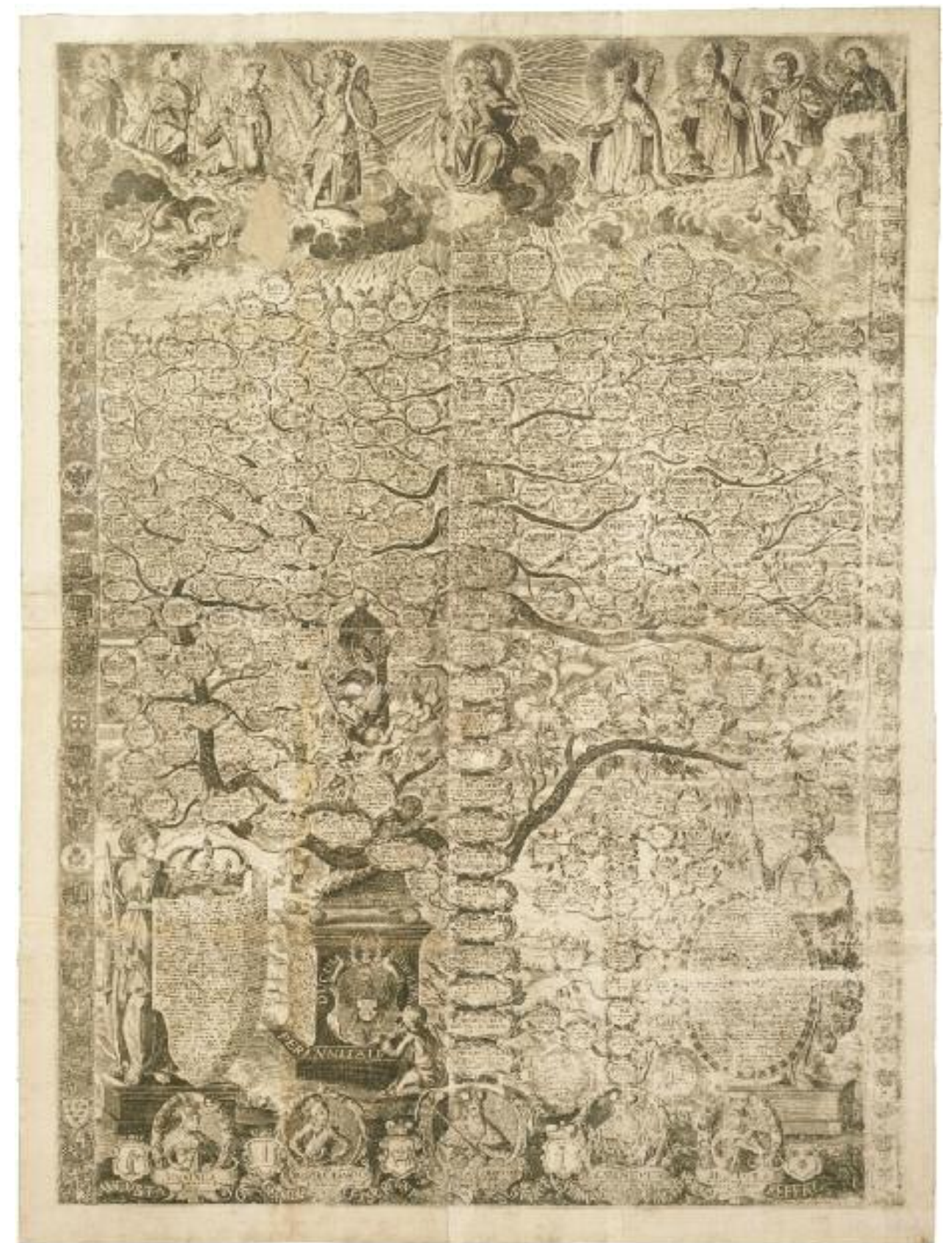
These archives content documents from the 15th to the 20th centuries that were amassed by one of the most powerful families of the Polish-Lithuanian Commonwealth, whose members filled the most important state positions.

The archives have been entered into the Register due to the great importance of the preserved documents to the history of the Commonwealth and Central and Eastern Europe.

Inwentarz starostwa łachwa w województwie nowogródzkim (ob. na Białorusi), 1672 r., łachwa; Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Radziwiłłów, dz. XXV, nr 615

Inventory of the Łachwa starostwo of the Voivodeship of Nowogródek (presently in Belarus), 1672, Łachwa (Lakhva), Central Archives of Historical Records, Radziwiłł Archives, Sec. XXV, No. 615

Drzewo genealogiczne Radziwiłłów, wykonane dla Michała Kazimierza „Rybeńko” (1702-1762), wojewody wileńskiego i hetmana litewskiego, przez Petera Bösa z Gdańska, 1742 r., Gdańsk; Archiwum Główne Akt Dawnych, Nabytki Oddziału III nr 456

Radziwiłł family tree made for Michał Kazimierz “Rybeńko” (1702–1762), Voivode of Vilnius and Lithuanian Hetman, by Peter Bös of Gdańsk, 1742, Central Archives of Historical Records, Department III Procurements, No. 456

ARCHIWUM BOS ORGANIZACJA BIURA ODBUDOWY STOLICY

BOS ARCHIVES BUREAU OF CAPITAL CITY RECONSTRUCTION (BOS) ORGANIZATION

W wyniku przekształcenia działającego od stycznia 1945 r. Biura Organizacji i Odbudowy Warszawy, 14 lutego 1945 r. powstało Biuro Odbudowy Stolicy (BOS), powołane do określenia strat w zabudowie miasta oraz opracowania urbanistycznych koncepcji jego odbudowy.

Prezentowane archiwalia, określane jako „Archiwum Biura Odbudowy Stolicy”, przechowywane są w Archiwum Państwowym m.st. Warszawy. Stanowią zbiór pism, fotografii, rysunków, planów i dokumentacji technicznej z lat 1945-1953. Ilustrują przeprowadzoną w maju 1945 r. rejestrację zniszczeń wojennych z lat 1939-1945. Dokumentują stan zachowania ocalałych budynków oraz koncepcję odbudowy zespołów zabytkowych, a także zakres prac inwestycyjnych i projektowych dotyczących odbudowy zabytków.

Są jedynym i niepowtarzalnym źródłem historycznym, informującym o podjętych wówczas działaniach w celu odbudowy Warszawy, a szczególnie jej historycznej dzielnicy – Starego Miasta.

W 1980 r. Stare Miasto zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO jako unikatowe dzieło konserwatorskie i architektoniczne, zrealizowane w imię przeciwstawienia się intencji wyrażonej przez Heinricha Himmlera, że „Warszawa ma być zrównana z ziemią i w ten sposób ma być stworzony zastraszający przykład dla całej Europy”.

Z 14 tysięcy zachowanych archiwaliów BOS wybrano materiały dotyczące następujących fragmentów miasta: Stare Miasto (Rynek Starego Miasta, katedra św. Jana, Zamek Królewski i plac Zamkowy) oraz fragment Traktu Królewskiego (Krakowskie Przedmieście, Nowy Świat i plac Trzech Krzyży).

The Bureau for Capital City Reconstruction (BOS) emerged as a result of the transformation of the Bureau for the Organization and Reconstruction of Warsaw (BOiOW) on February 14, 1945. It was established to define losses in the city's building tissue as well as develop an urban concept for its reconstruction.

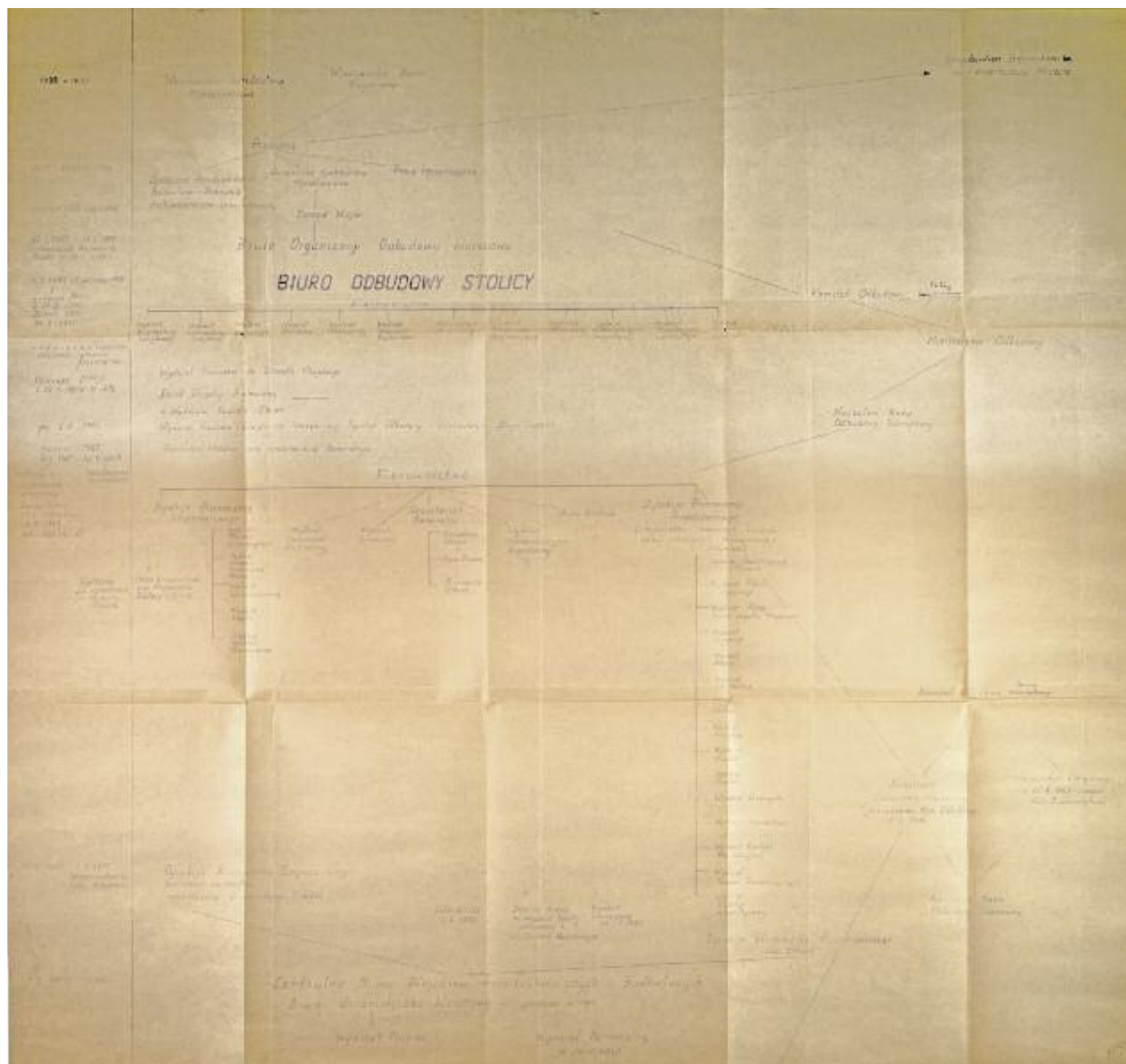
Known as the “BOS Archives,” the presented archival material is kept by the State Archive of the Capital City of Warsaw. These archives consist of a collection of communications, photographs, drawings, plans, and technical documentation from the years 1945–1953. They illustrate the registration of 1939–1945 wartime destruction as con-

ducted in May of 1945. The collection documents the state of preservation of surviving buildings, concepts for the reconstruction of historical complexes, as well as the scope of design and construction work encompassing the reconstruction of heritage sites.

They are a unique and unrepeatable source of history, providing information about efforts undertaken to rebuild Warsaw, especially its historical district—the Old Town. The Old Town was inscribed onto the UNESCO World Cultural and Natural Heritage

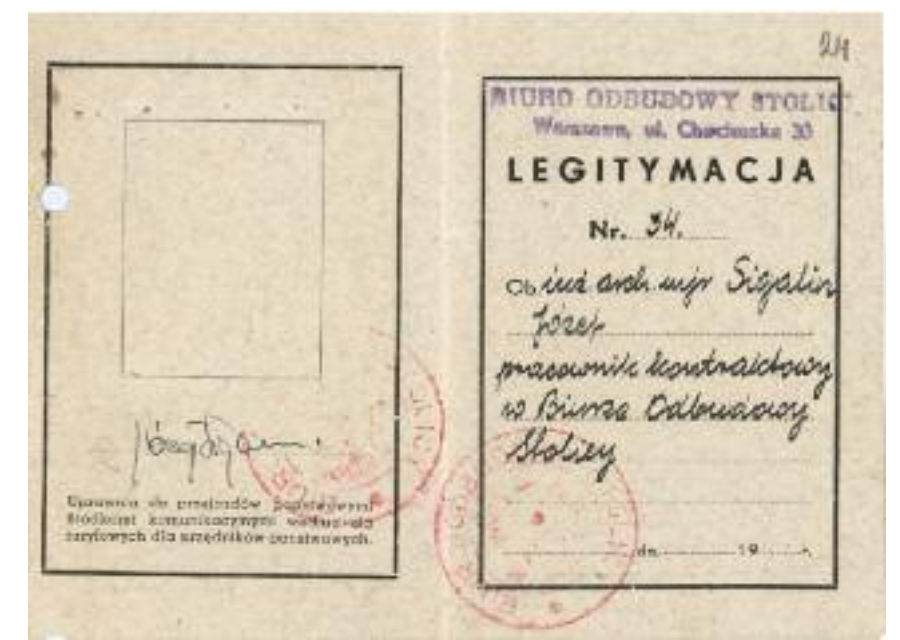
List as a unique conservation and architectural work made in opposition to the intent voiced by Heinrich Himmler that “Warsaw is to be leveled and thus create a frightful example for the whole of Europe.”

Of the 14,000 preserved BOS archival units, materials relating to the Old Town (Old Town Market Square, St. John's Cathedral, Royal Castle, and Castle Square) and fragments of the Royal Route (Krakowskie Przedmieście and Nowy Świat streets, and Trzech Krzyży Square) have been selected.

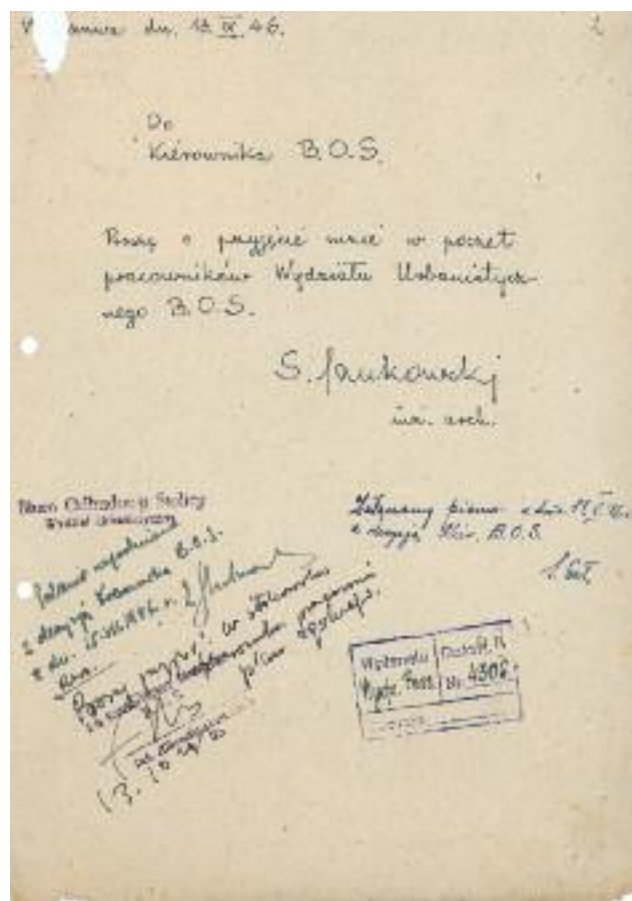
Biuro Odbudowy Stolicy – schemat organizacyjny

Bureau of Capital City Reconstruction (BOS) – Organization Chart

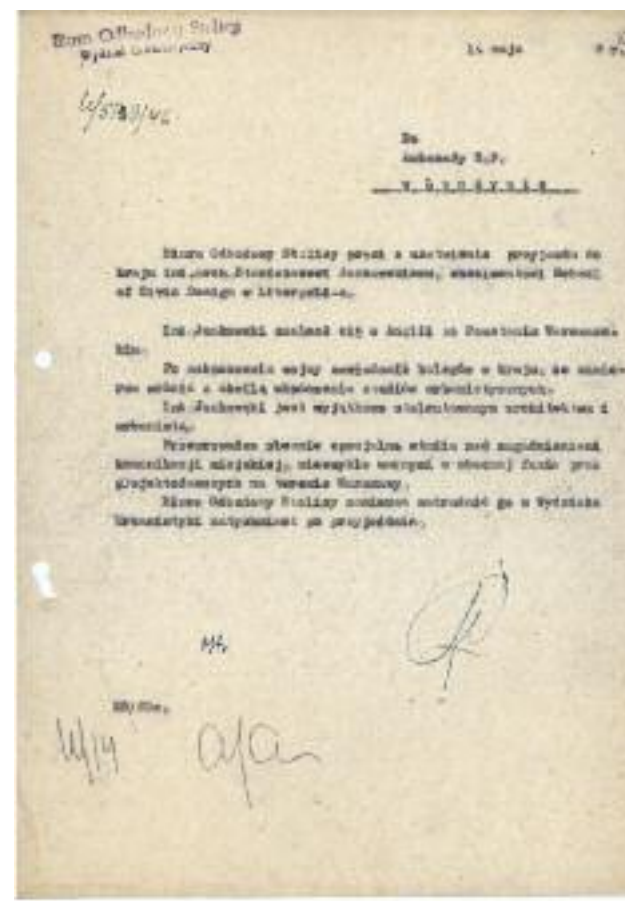
Legitymacja pracownika BOS Józefa Sigalina

Identification document of Józef Sigalin, a BOS employee

Podanie Stanisława Jankowskiego o przyjęcie do pracy w BOS

Stanisław Jankowski's application requesting employment with BOS

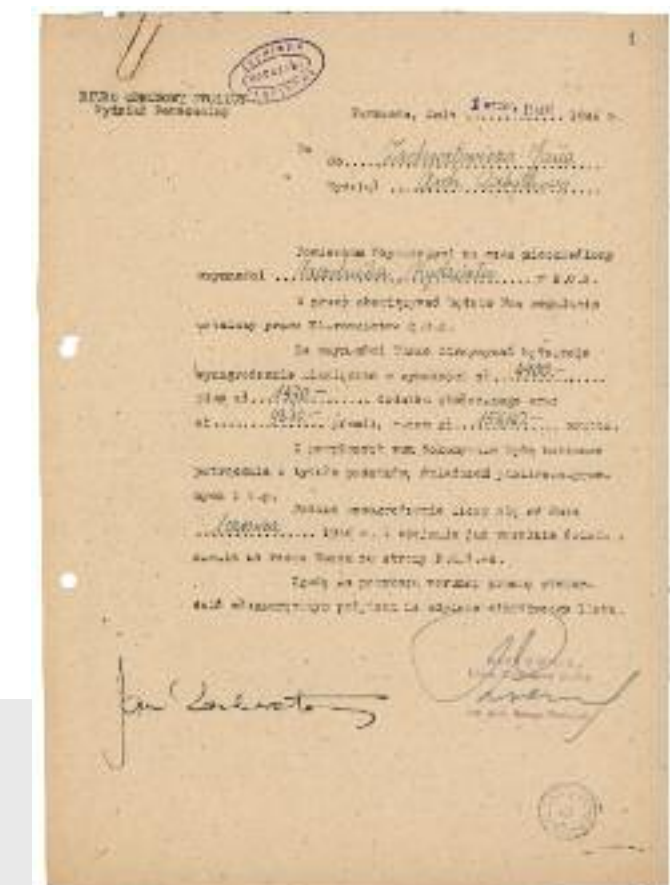
Pismo BOS w sprawie ułatwienia przyjazdu do kraju Stanisławowi Jankowskiemu

BOS letter regarding facilitating the return to Poland of Stanisław Jankowski

Nominacja Witolda Plapisa na naczelnego dyrektora BOS

Nomination of Witold Plapis to the post of BOS Director General

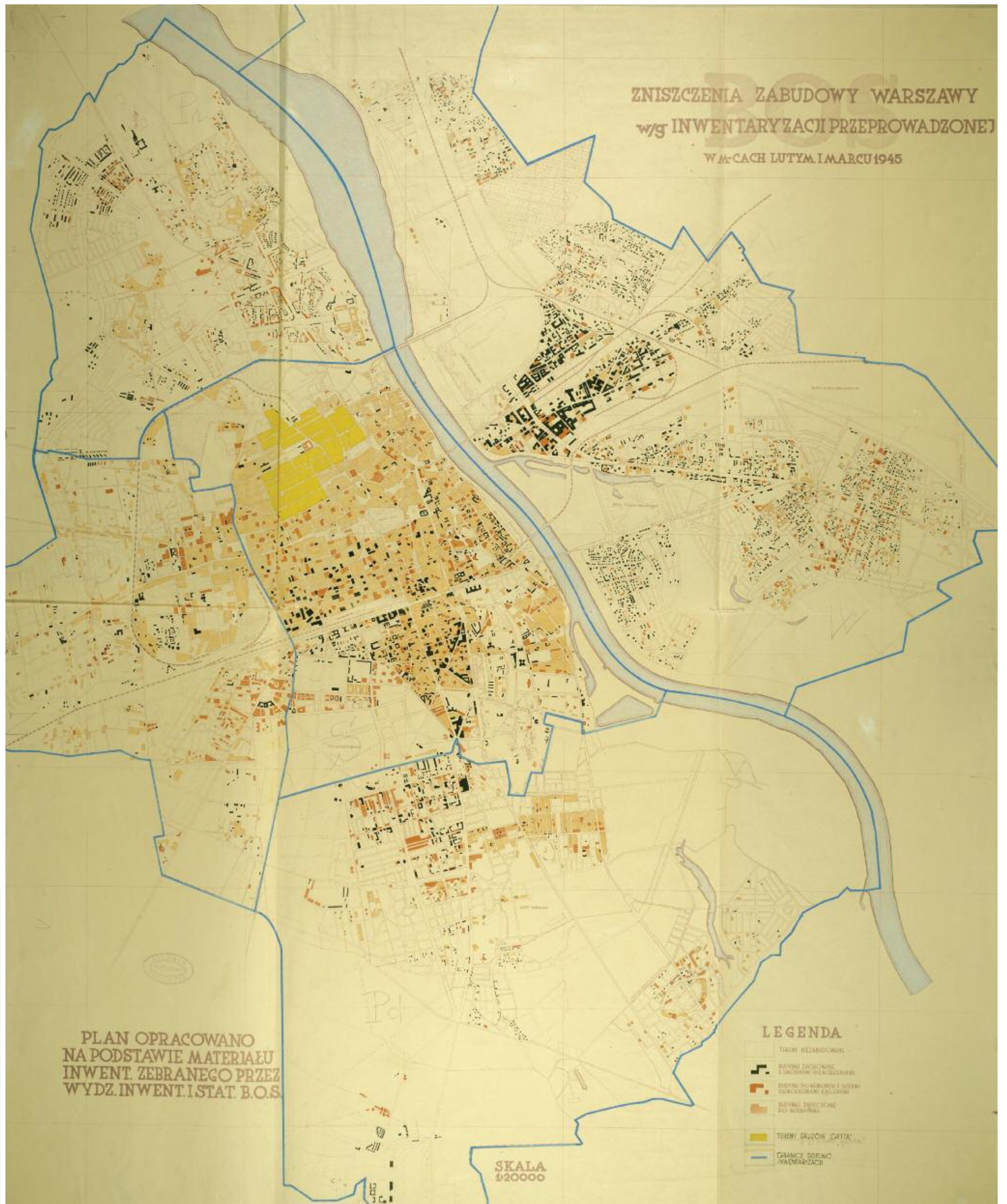

Angaż Jana Zachwatowicza

The employment contract of Jan Zachwatowicz

ARCHIWUM BOS
ZNISZCZENIA
ZABUDOWY
WARSZAWY

BOS ARCHIVES
THE DESTRUCTION
OF WARSAW'S
BUILDING TISSUE

Plan zniszczeń budynków Warszawy według inwentaryzacji przeprowadzonej w lutym i marcu 1945 r.

- czarny – budynki z drobnymi uszkodzeniami
- czerwony – budynki z dużymi uszkodzeniami
- pomarańczowy – budynki do rozbiórki
- żółty – teren getta

Map of destruction to Warsaw's buildings as defined by the inventory conducted in February and March of 1945.

- Black – Buildings with minor damage
- Red – Buildings with major damage
- Orange – Buildings designated for demolition
- Yellow – Ghetto grounds

ARCHIWUM BOS
ZNISZCZENIA
ZABUDOWY
WARSZAWY

BOS ARCHIVES
THE DESTRUCTION
OF WARSAW'S
BUILDING TISSUE

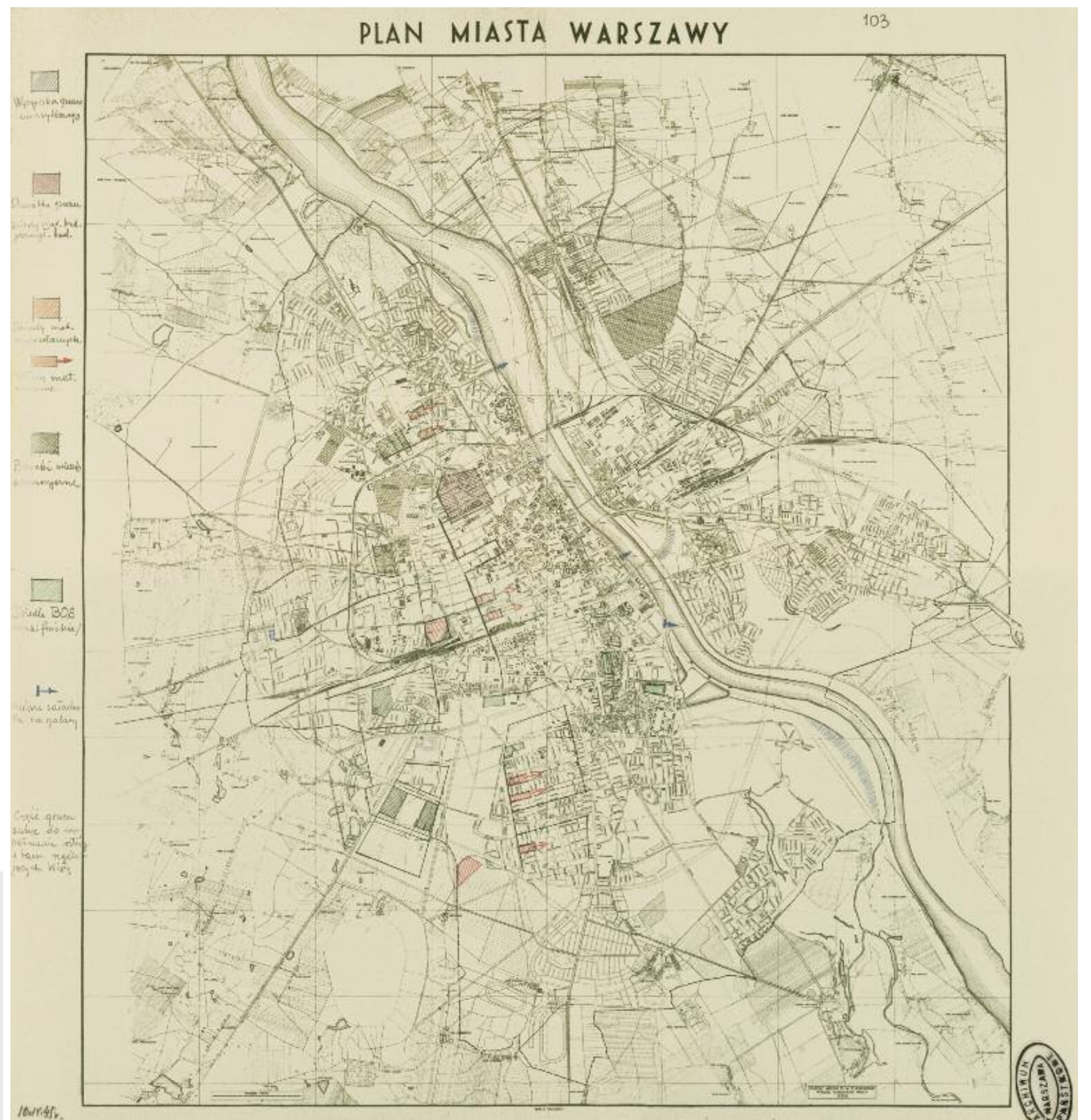

Ruiny katedry św. Jana, 1946 r.,
fot. A. Leszczyński

Ruins of St. John's Cathedral, 1946,
photograph by A. Leszczyński

Na planie Warszawy z 1938 r. zazna-
czone wysypiska gruzu, składy materia-
łów budowlanych, miejsca załadunku
na galery i osiedle BOS (domki fińskie)

A 1938 map of Warsaw showing rub-
ble dumps, construction material stor-
age yards, galley loading areas, and
the BOS housing estate (the Finnish
Houses)

Ruiny ulicy Podwale, 1945 r.,
fot. A. Leszczyński

Ruins of Podwale Street, 1945, photo-
graph by A. Leszczyński

Ruiny Rynku Starego Miasta, 1944 r.,
fot. F. Próchnicki

Ruins of the Old Town Market Square,
1944, photograph by F. Próchnicki

Ruiny ulicy Krzywe Koło, 1945 r.,
fot. N.N.

Ruins of Krzywe Koło Street, 1945,
photographer unknown

Inwentaryzacja zniszczeń
Rynek Starego Miasta

- obrys czerwony – budynki spalone w dużym stopniu
- obrys czarny – budynki zniszczone całkowicie

Inventory of destruction
Old Town Market Square

- Red outline – Buildings with significant fire damage
- Black outline – Buildings totally destroyed

Rynek Starego Miasta i.2.
32 Kamienica Barska.
Ocalała jedynie ściana frontowa wraz z kolumnami i palisadami obramowania w skieł, aś kalwiek tej nagle zniszczone w dużym stopniu. Portal wejściowy kamienicy z cypisami stalowymi uszkodzony w dużym stopniu, lek. mroźna odwrócić. Zachowała się drzwi telara i kłosa w portalu wejściowym.
Wewnątrz ściany zburzone wraz ze stropami do wys. parteru, natomiast ocalały sklepienia ceglane nad parterem oraz kłosa wraz parterem i cypis kłosa w parterze. Ściana od strony podwórza ocalała wraz z kolumnami. Budynki spalony w 70% jako całość zachowała się, a reszta zniszczona.

30, 28 Budynki 4 kond. w b. dużym stopniu spalony, zachowała się ściana z cypisami i sklepienia ceglane nad parterem, oraz portale wejściowe. Ściany wewnątrz stropu zniszczone.
Ściana wewnętrzna domu 28 od strony Krynicy Kłosa w 30% zachowała się. Pomimo dużego zniszczenia budynki te zostały przywrócone do stanu pierwotnego, zachowała się natomiast z uwagi na ich zabytkowość oraz ich charakter przy stronie Rynku.

Wraża Adybi daniów
Nowowiejska i. Rynek 40, 38, 34, 32, 30, 28 ocalały w stanie dobrym. 5/III pl. 2, 7, 11; 5/III 1945r.

Rynek Starego Miasta i.2.
Nawiejska Nowowiejska 2,
Budynki 4 kondygnacyjny + poddasze, spalony 50%.
Ocalała ściana wraz z cypisami i kolumnami. W ścianie cegl. od str. Rynku wywiera na wys. I i II p., wywołane zostały dwa filary skieł. Tytuł zewnętrzny oraz obramowanie skieł zachowały się w stanie dobrym.
Pracę wejściową zachowała się.
Ocalały sklepienia krynicy, kłosa i ceglano drewniane nad parterem, oraz kłosa telara do wys. I p.
Dom jako rzymski ualir zabezpieczyć i odrestaurować.

Rynek
40 Budynki 4 kond. Spalony w 70%, lek. ściana frontowa od str. Rynku zachowała się wraz z fragmentami obramowania skieł i rzymski kłosa. Portal wejściowy częściowo zachowany - mroźna odwrócić. Ściany i strop zniszczone, zachowała się jedynie sklepienia nad parterem - ceglano.
Z uwagi na zabytkowość i zachowanie charakteru cypisów przy stronie Rynku ualir, ualir, ściany frontowe i sklepienia ceglano nad parterem zachować.

38 Budynki 4 kond. rzymski Kłosa i ualir budynki 40 w 70% zachowała się ściana wewnętrzna od strony Rynku i sklepienia nad parterem. Ocalał również portal z kłosa telara kłosa w stanie nieźłym oraz palisadami.

5/III pl. 2, 7, 11; 5/III 1945r.

Rynek Starego Miasta, strona Barssa
Old Town Market Square, the Barssa square-front

Ruiny Rynku Starego Miasta, strona Barssa, 1946 r., fot. J. Siennicki
Ruins of the Old Town Market Square, the Barssa square-front, 1946, photograph by J. Siennicki

Ruiny Starego Miasta, widok z lotu ptaka
Ruins of the Old Town, bird's-eye-view

Opis zniszczeń zabudowy Rynku Starego Miasta
Description of the destruction to the buildings of the Old Town Market Square

ARCHIWUM BOS ODBUDOWA STAREGO MIASTA

BOS ARCHIVES RECONSTRUCTION OF THE OLD TOWN

- Odbudowa Starego Miasta
- czerwony – budynki wykończone
  - zakreślane na czerwono – budynki w stanie surowym zamkniętym
  - czarny – budynki w stanie surowym otwartym

- Reconstruction of the Old Town
- Red – Completed buildings
  - Red hatching – Closed building shell
  - Black – Building shell

Rekonstrukcja ściany północnej Rynku Starego Miasta, strona Dekerta

Reconstruction of the northern façade of the Old Town Market Square, the Dekert square–front

Rekonstrukcja ściany wschodniej Rynku Starego Miasta, strona Barssa

Reconstruction of the eastern façade of the Old Town Market Square, the Barssa square–front

Rekonstrukcja ściany południowej Rynku Starego Miasta, strona Zakrzewskiego

Reconstruction of the southern façade of the Old Town Market Square, the Zakrzewski square–front

Rekonstrukcja ściany zachodniej Rynku Starego Miasta, strona Kołtątaja

Reconstruction of the western façade of the Old Town Market Square, the Kołtątaj square–front

ARCHIWUM BOS
STARE MIASTO –
ELEMENTY
ARCHITEKTONICZNE

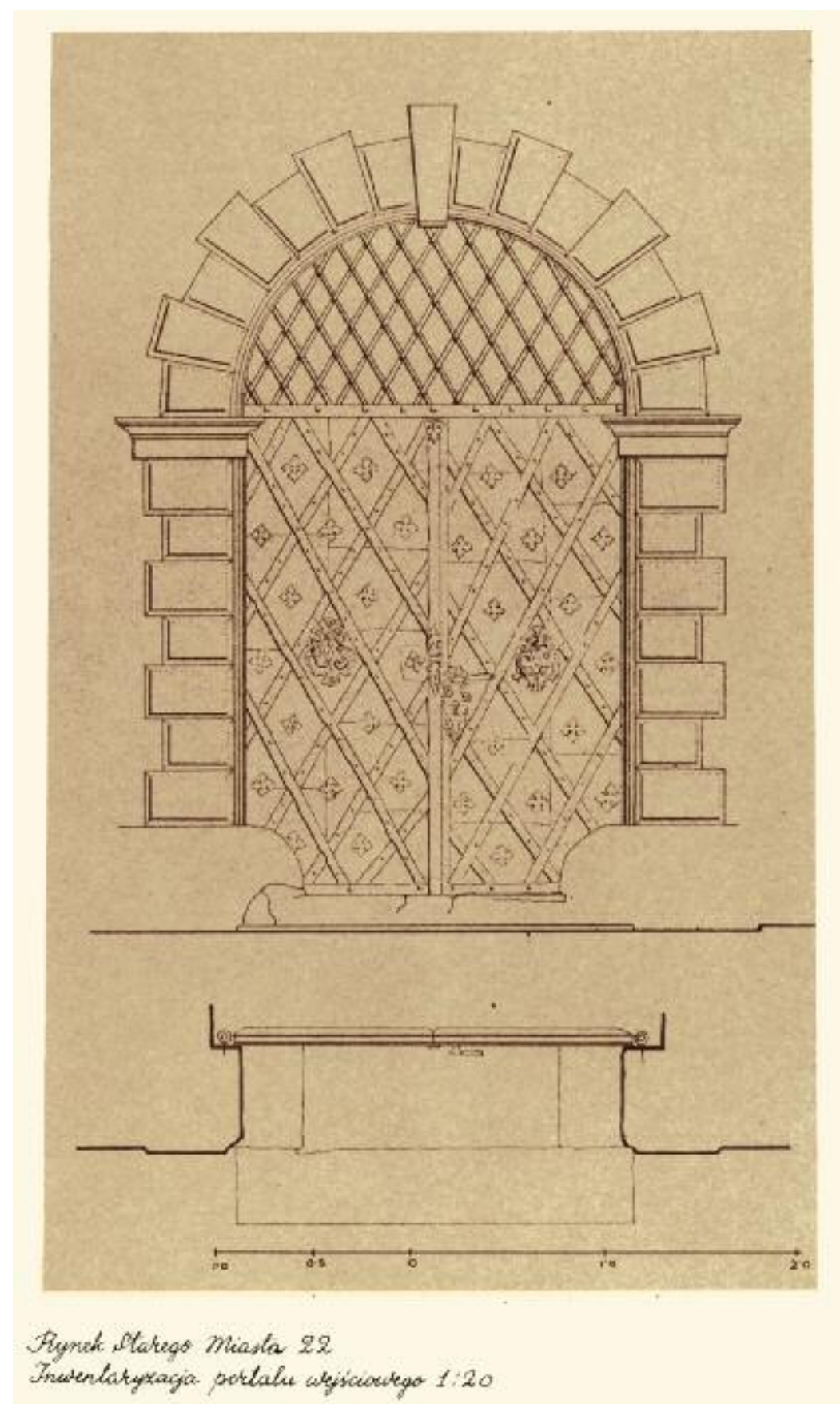
BOS ARCHIVES
THE OLD TOWN –
ARCHITECTURAL
ELEMENTS

Rynek Starego Miasta 10
No. 10 Old Town Market Square

Rynek Starego Miasta 20
No. 20 Old Town Market Square

Rynek Starego Miasta 22 portal
No. 22 Old Town Market Square

Rynek Starego Miasta 22
No. 22 Old Town Market Square

ARCHIWUM BOS KATEDRA ŚW. JANA

BOS ARCHIVES ST. JOHN'S CATHEDRAL

Inwentaryzacja zniszczeń

Stare Miasto – katedra św. Jana

- czarny z czerwonym obrysem – budynki spalone w małym stopniu
- obrys czerwony z ukośnymi kreskami – budynki spalone w dużym stopniu
- czarny – budynki ocalałe
- obrys czarny – budynki zniszczone całkowicie

Inventory of destruction

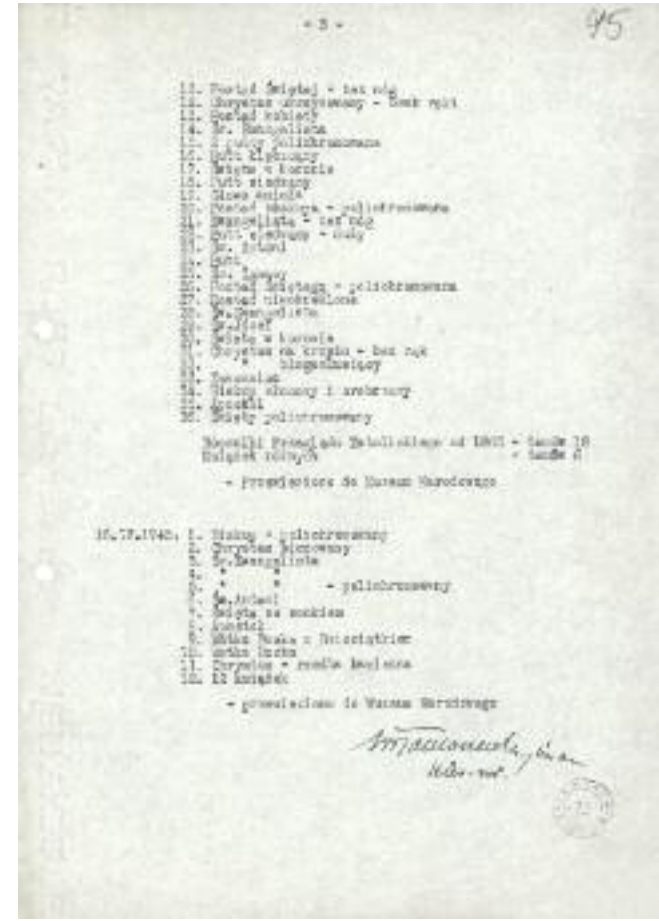
Old Town: St. John's Cathedral

- Black with red outline – Buildings with minimal fire damage
- Red outline with diagonal hatching – Buildings with significant fire damage
- Black – Surviving buildings
- Black outline – Buildings totally destroyed

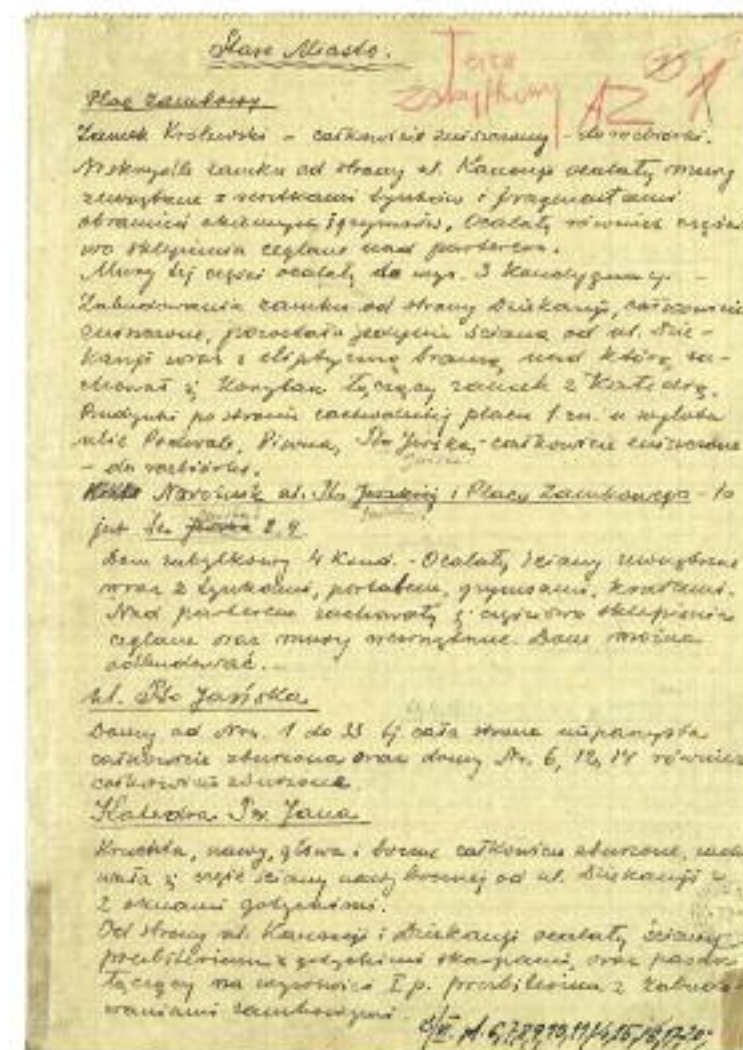
Wykaz przedmiotów zabezpieczonych z katedry św. Jana

List of objects secured from St. John's Cathedral

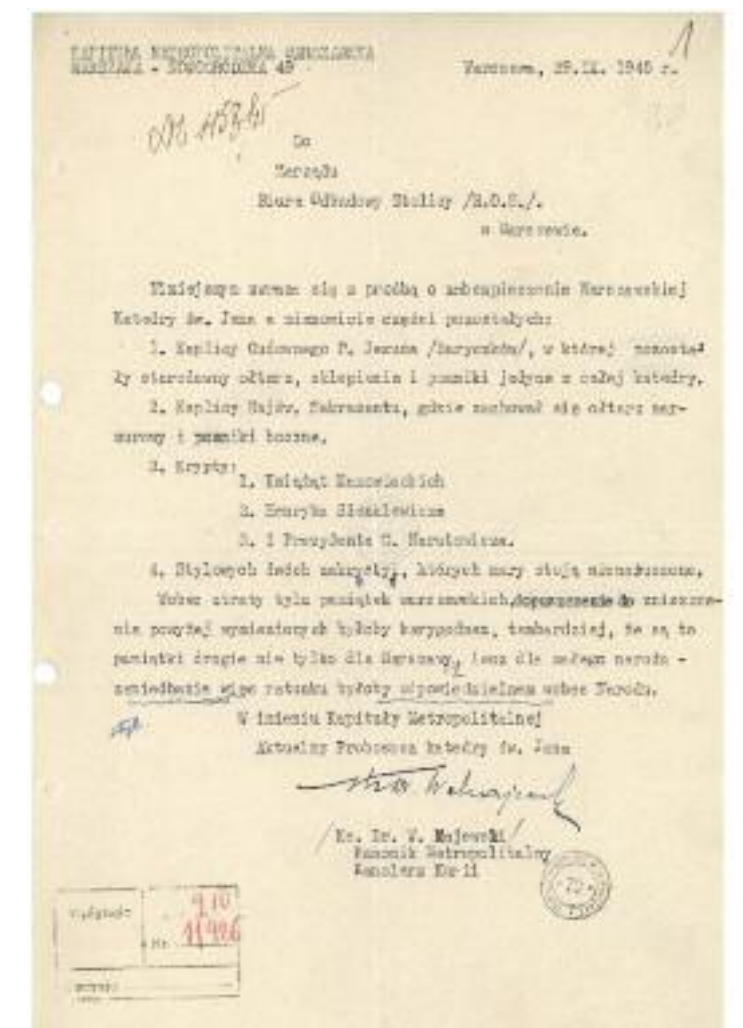
Kruchta, nawy główna i boczne całkowicie zburzone, zachowała się część ściany od ul. Dziekaniu.

Totally destroyed antechamber, nave, and aisles, where a fragment of the Dziekania Street wall survived.

Opis zniszczeń katedry św. Jana

Description of the damage to St. John's Cathedral

Pismo kanonika, ks. W. Majewskiego do BOS o zabezpieczenie ocalałych szczątków katedry św. Jana

Letter of Canon W. Majewski to the BOS on the securing of surviving remnants of St. John's Cathedral

Widok katedry św. Jana, 1939 r., fot. N.N.

View on St. John's Cathedral, 1939, photographer unknown

Ruiny katedry św. Jana, 1946 r., fot. A. Leszczyński

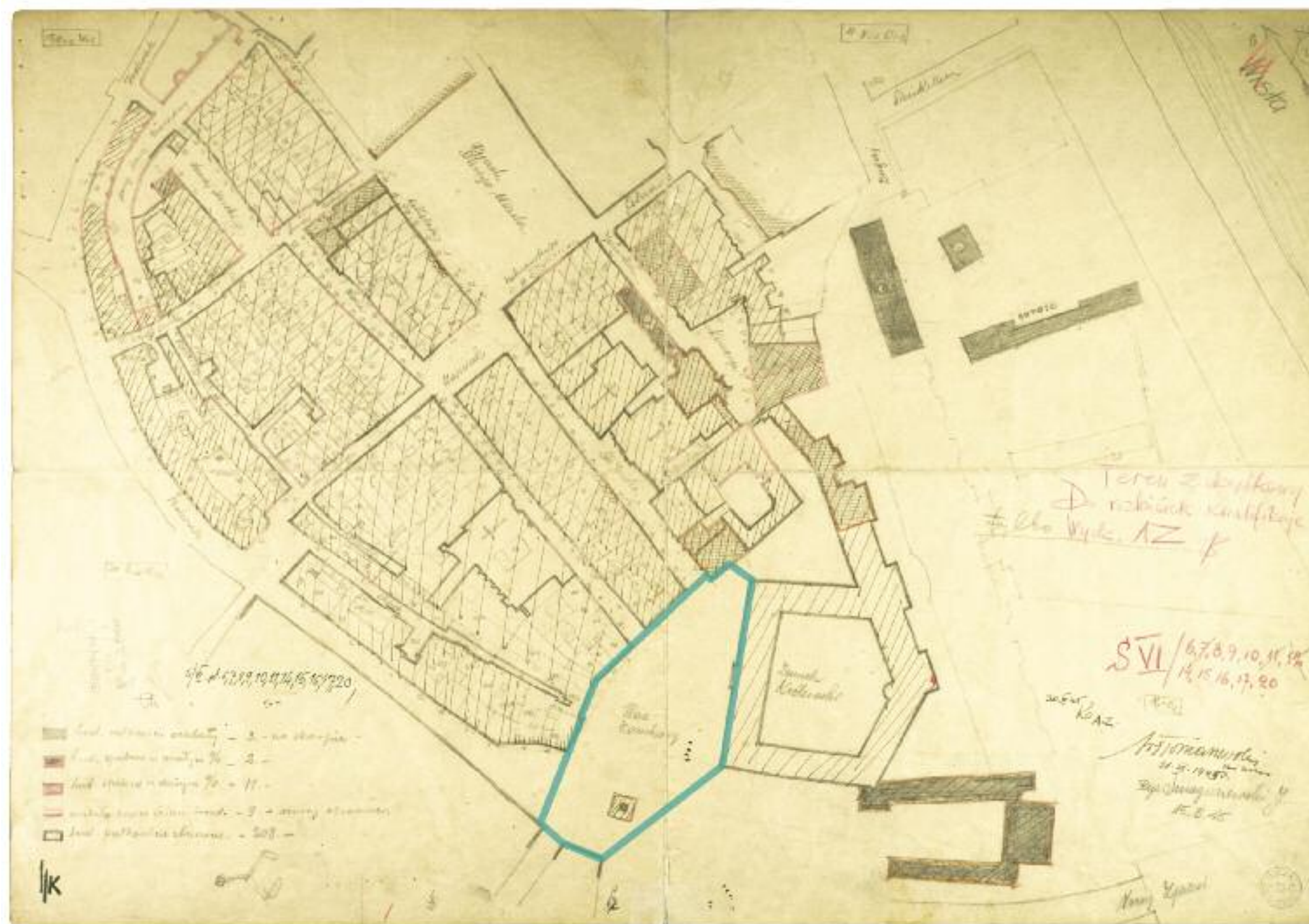
Ruins of St. John's Cathedral, 1946, photograph by A. Leszczyński

ARCHIWUM BOS
PLAC ZAMKOWY

BOS ARCHIVES
CASTLE SQUARE

- Inwentaryzacja zniszczeń
Stare Miasto – plac Zamkowy
- czarny z czerwonym obrysem – budynki spalone w małym stopniu
  - obrys czerwony z ukośnymi kreskami – budynki spalone w dużym stopniu
  - czarny – budynki ocalałe
  - obrys czarny – budynki zniszczone całkowicie

- Inventory of destruction
Old Town: Castle Square
- Black with red outline – Buildings with minimal fire damage
  - Red outline with diagonal hatching – Buildings with significant fire damage
  - Black – Surviving buildings
  - Black outline – Buildings totally destroyed

Plac Zamkowy, przed 1939 r.,
fot. K. Wojutyński

Castle Square, pre-1939, photograph
by K. Wojutyński

Plac Zamkowy, 1946 r.,
fot. A. Leszczyński.

Castle Square, 1946, photograph
by A. Leszczyński

Plac Zamkowy, 1939 r., fot. N.N.

Castle Square, 1939, photographer
unknown

Ruiny placu Zamkowego, widok z lotu
ptaka

Castle Square ruins, bird's-eye-view

Widok na plac Zamkowy od
Krakowskiego Przedmieścia, po 1939 r.,
fot. N.N.

View of Castle Square from Krakowskie
Przedmieście [Cracow Faubourg], post-
1939, photographer unknown

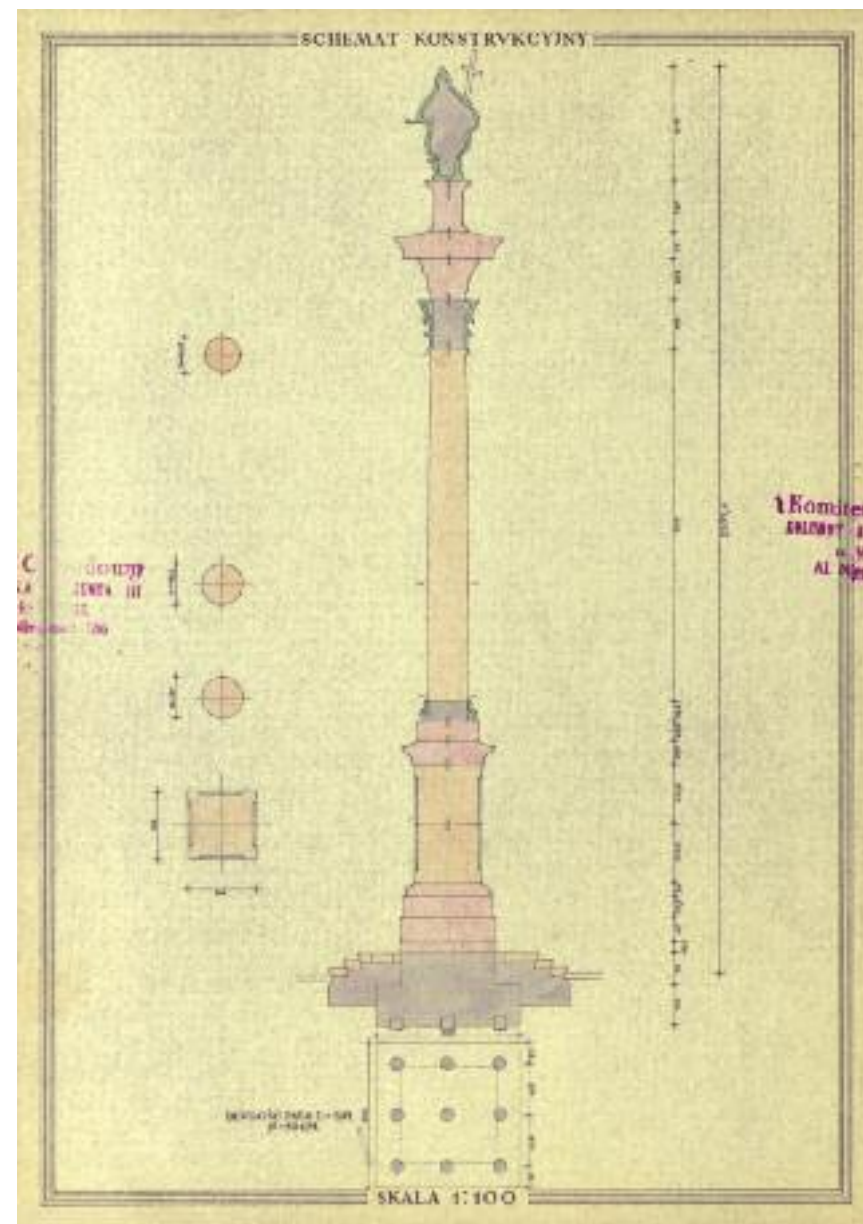

Ruiny placu Zamkowego

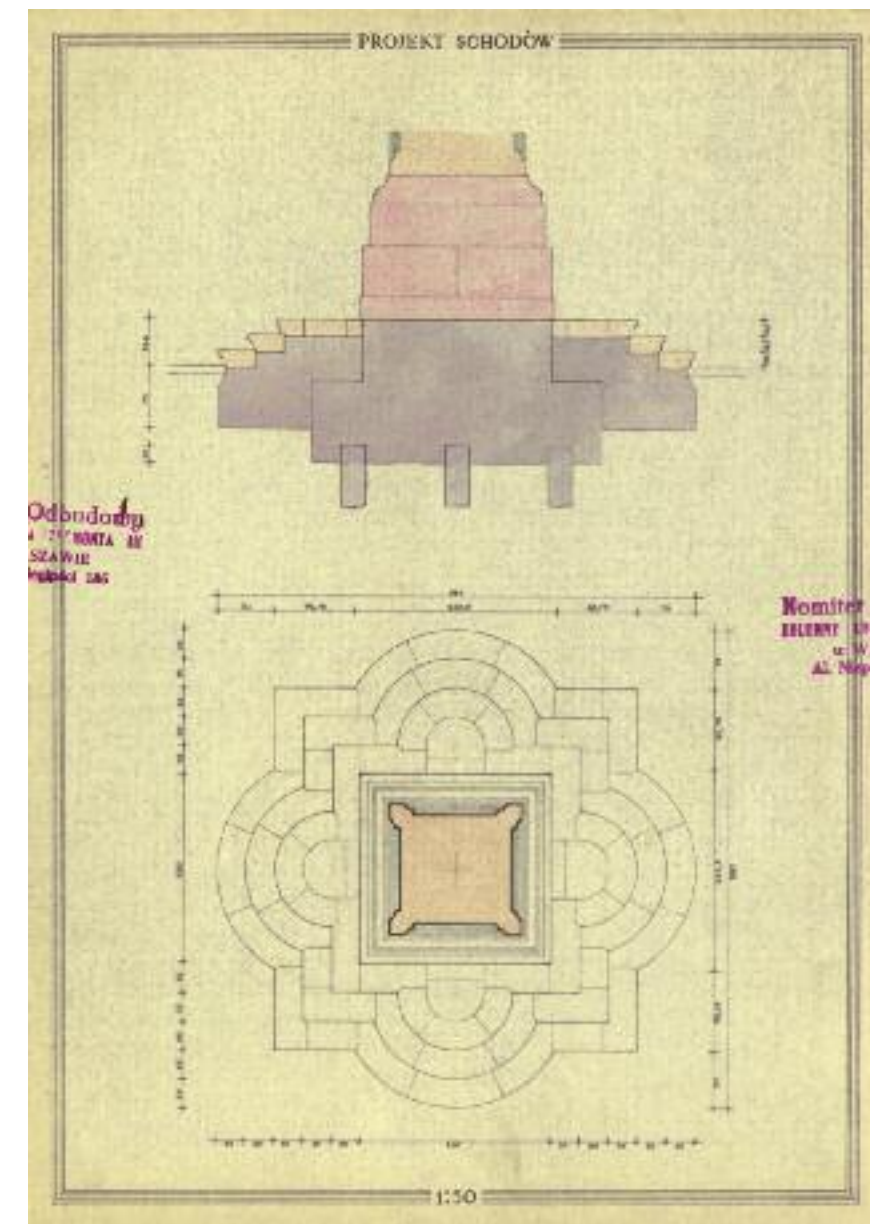
Castle Square ruins

ARCHIWUM BOS
KOLUMNA
ZYGMENTA

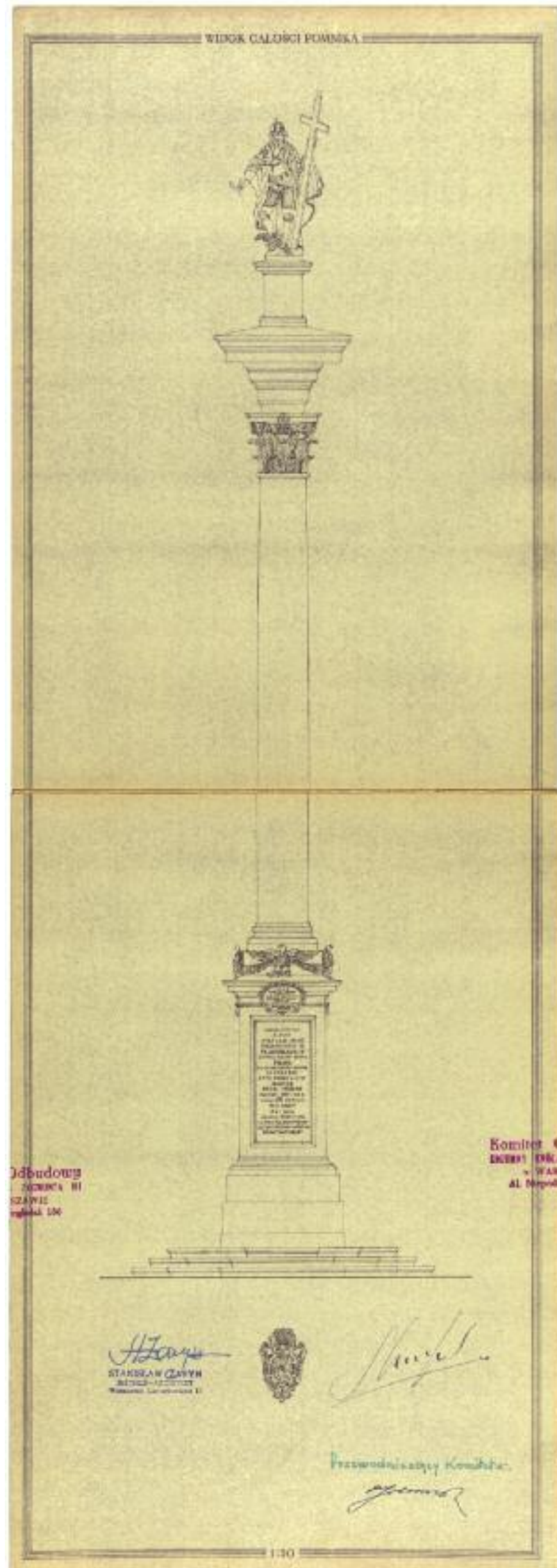
BOS ARCHIVES
SIGISMUND'S
COLUMN

Schemat konstrukcyjny Kolumny Zygmunta
Structural diagram for Sigismund's Column

Projekt schodów Kolumny Zygmunta
Design for the steps for Sigismund's Column

Projekt rekonstrukcji Kolumny Zygmunta

Design for the reconstruction of Sigismund's Column

Rachunek za przewiezienie z Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu do Warszawy płyt z Kolumny Zygmunta

Bill for the shipping of the slabs of Sigismund's Column from the Greater Poland Museum in Poznań to Warsaw

Plac Zamkowy, 1945 r., fot. N.N.

Castle Square, 1945, photographer unknown

Kolumna Zygmunta, w tle odbudowane Stare Miasto, po 1950 r., fot. N.N.

Sigismund's Column with the rebuilt Old Town in the background, post-1950, photographer unknown

ARCHIWUM BOS ZAMEK KRÓLEWSKI I PAŁAC POD BLACHĄ

BOS ARCHIVES THE ROYAL CASTLE AND THE COPPER-ROOF PALACE

Inwentaryzacja zniszczeń
Stare Miasto – Zamek Królewski,
pałac Pod Blachą

- czarny z czerwonym obrysem – budynki spalone w małym stopniu
- obrys czerwony z ukośnymi kreskami – budynki spalone w dużym stopniu
- czarny – budynki ocalałe
- obrys czarny – budynki zniszczone całkowicie

Inventory of destruction
Old Town: The Royal Castle
and the Copper-Roof Palace

- Black with red outline – Buildings with minimal fire damage
- Red outline with diagonal hatching – Buildings with significant fire damage
- Black – Surviving buildings
- Black outline – Buildings totally destroyed

Opis zniszczeń Zamku
Królewskiego

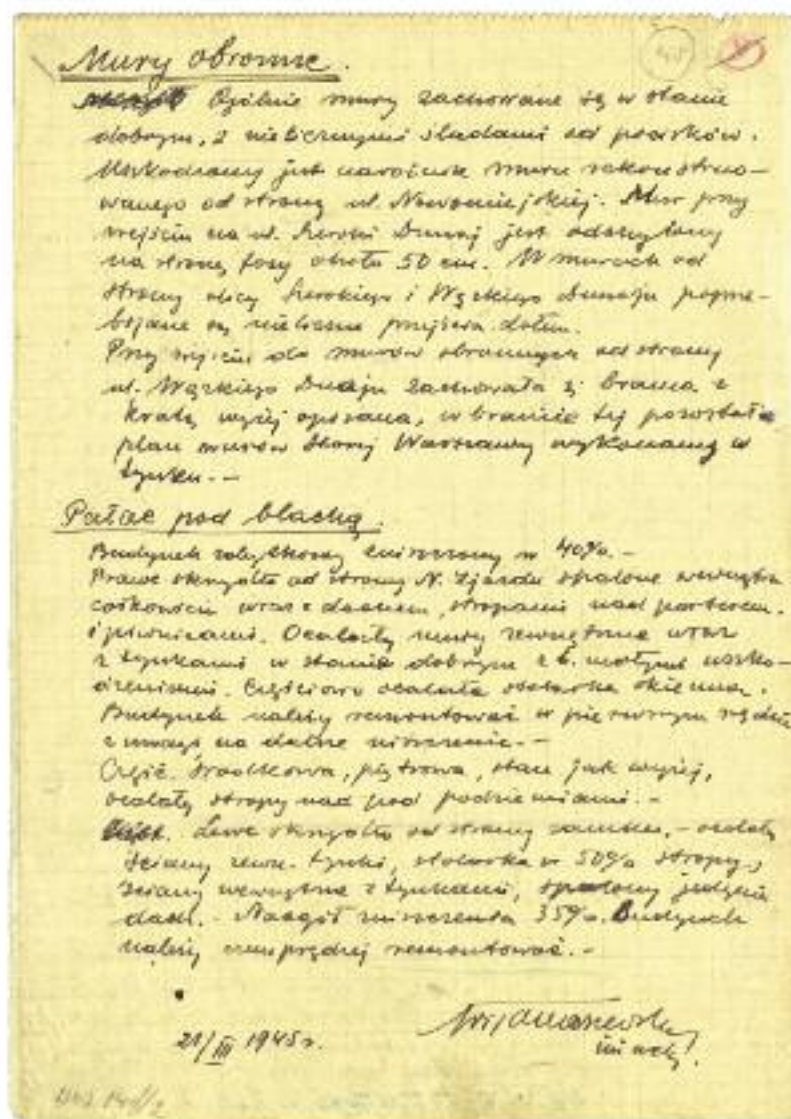
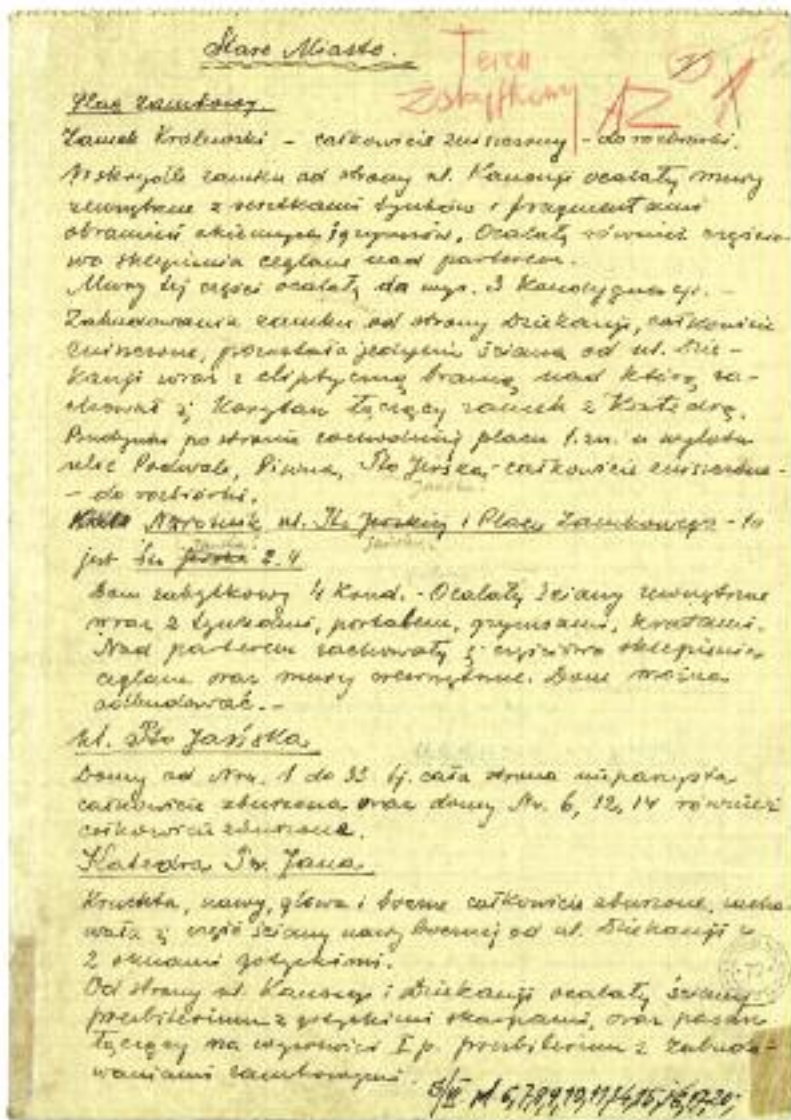
Description of the damage
to the Royal Castle

Zamek Królewski – całkowicie zniszczony – do rozbiórki.

The Royal Castle – totally destroyed –
designated for demolition.

Projekt tympanu pałacu Pod Blachą,
od strony placu Zamkowego

Design for the tympanum of the Cop-
per-Roof Palace on the side of Castle
Square

Fragment opisu zniszczeń
pałacu Pod Blachą

Fragment of the description
of damage to the Copper-
Roof Palace

Ruiny Zamku Królewskiego,
po 1945 r., fot. N.N.

Ruins of the Royal Castle,
post-1945, photographer unknown

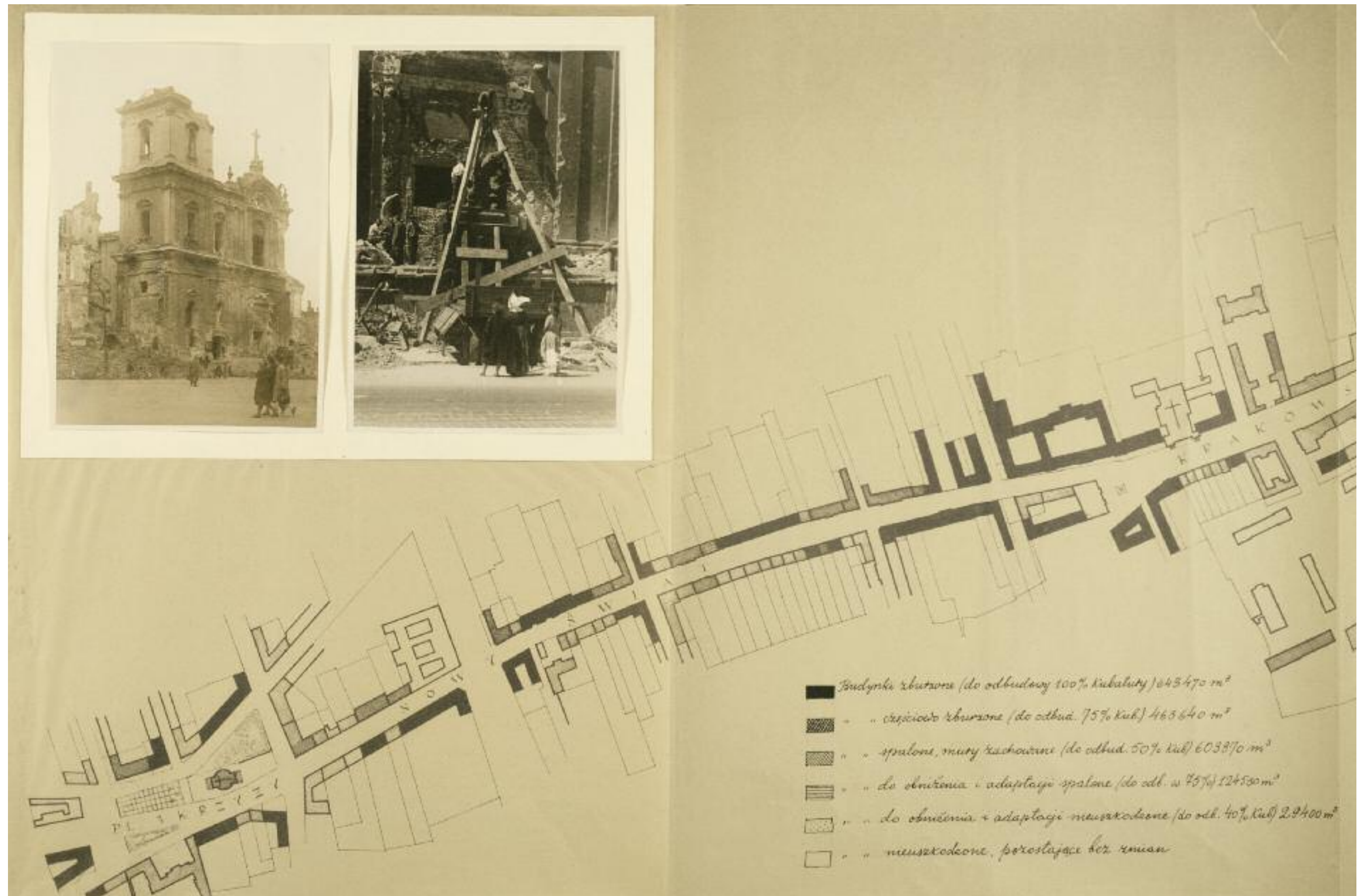
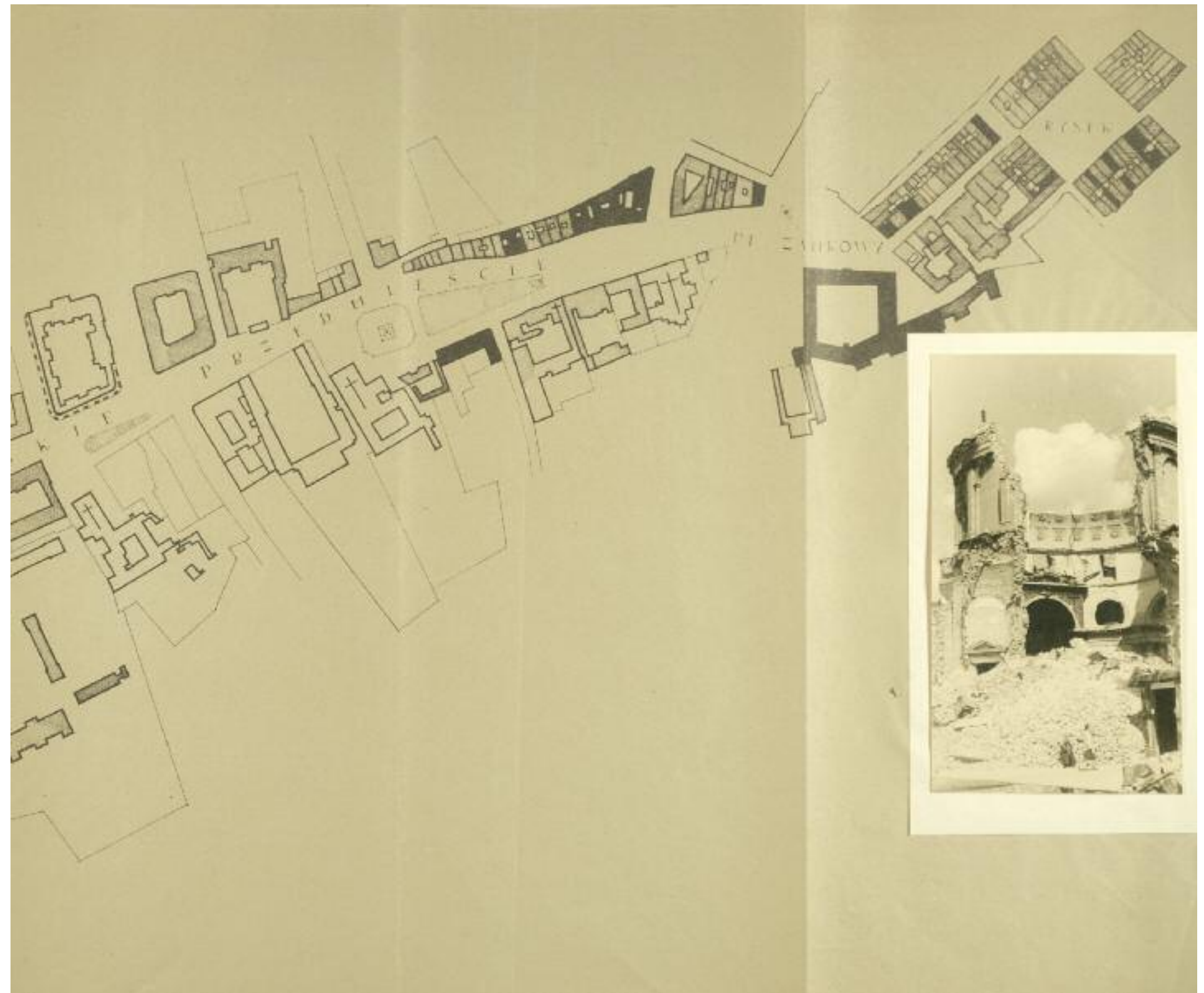

Ruiny pałacu Pod Blachą, 1945 r.,
fot. N.N.

Ruins of the Copper-Roof Palace,
1945, photographer unknown

ARCHIWUM BOS
PROGRAM
ODBUDOWY
TRAKTU
KRÓLEWSKIEGO

BOS ARCHIVES
ROYAL ROUTE
RECONSTRUCTION
PROGRAM

Projekt odbudowy trasy historycznej od placu Trzech Krzyży do Rynku Starego Miasta

Design for the reconstruction of the historical route from Trzech Krzyży [Three Cross] Square to the Old Town Market Square

ARCHIWUM BOS
KRAKOWSKIE
PRZEDMIEŚCIE

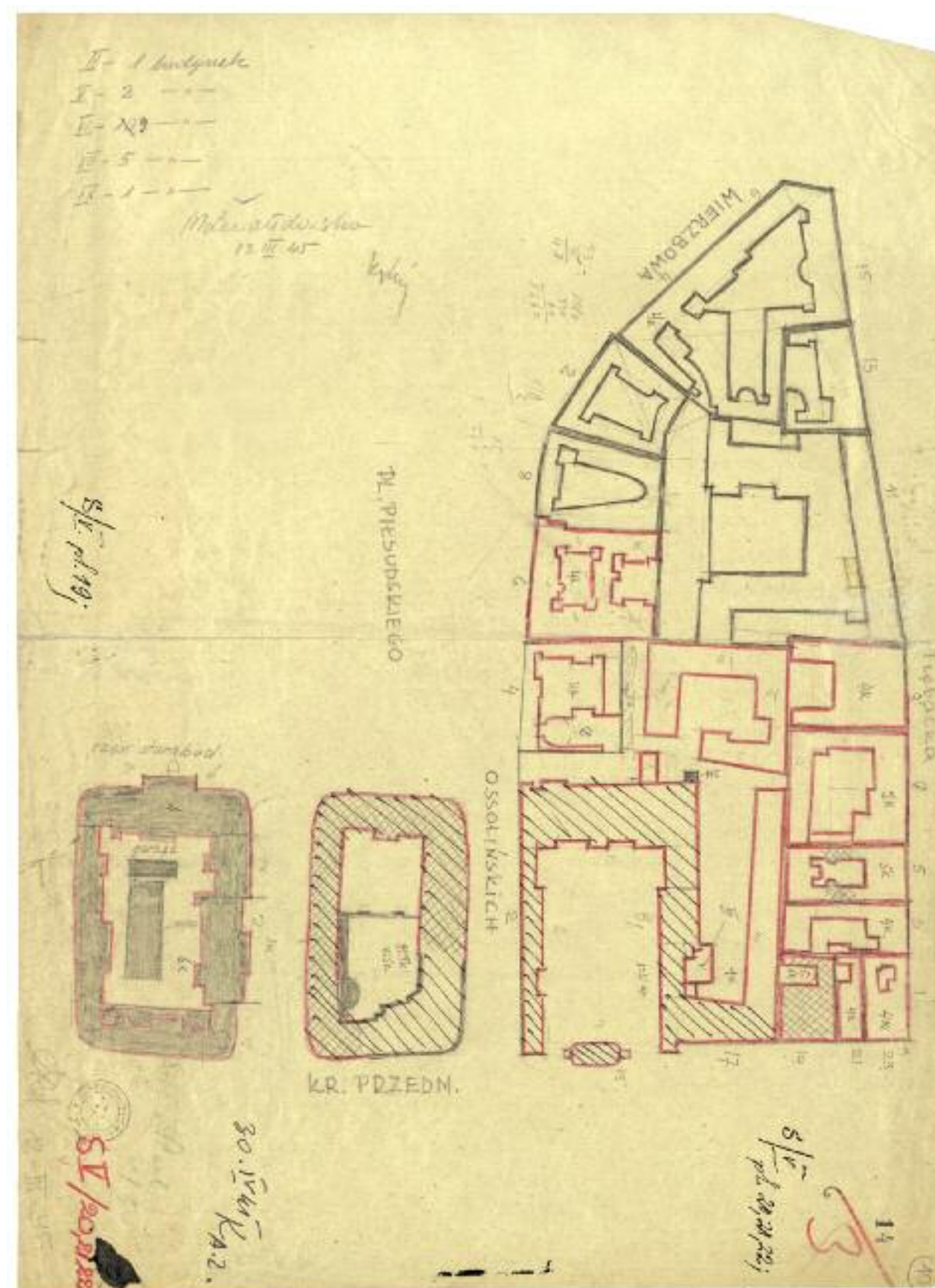
BOS ARCHIVES
CRACOW
FAUBOURG

Kr. Przedm. №19
Budynek murowany, 3 piątra
na bel. ed. częściowo
wieloklatowy, wyczerpane
prz. 5 i 6 piętrowy.
Częściowo wypalony, klatka
schodowa dobra, umiarkowanie
część stropów (górną piętrowy)
wieloklatowy z prz. w d.
wzrostu wzd. i do odbudowy

Kr. Przedm.
Hotel europejski. (3,4 piętrowy)
Budynek częściowo zburzony
górną piętrowy, przeważnie wypalony
Parter i suterenu zachowane
Zy i 1 drobne kolumny
suterenu i parter - strony
na bel. zel. i sklepienia.
H. podwójny w części parteru
na budynek wieloklatowy
Nadaje się do odbudowy

Kr. Przedm.
Budynek kamienicy, wyczerpane
klatki (częściowo sklepienie), 3 piętrowy
Część stropów bud (od strony
K. P.T. uchwyty) umiarkowanie
wieloklatowy, 3 piętrowy
Budynek spalony w wyniku
procesów. kolumny i
lokalni
Garaze w staniu dobrym.
Sąsiedzi (wieloklatowy) w stanie
na podwójnym trzecim wzd.
długości.
Nadaje się do odbudowy

S/V. pl. 202122

Inwentaryzacja zniszczeń
Krakowskie Przedmieście –
Hotel Europejski
• obrys czerwony z ukośnymi kreskami
– budynki spalone w dużym stopniu

Inventory of destruction
Cracow Faubourg: Europejski Hotel
• Red outline with diagonal hatching –
Buildings with significant fire damage

Ruiny kamienicy, Krakowskie Przed-
mieście 81, 1945 r., fot. N.N.

Tenement house ruins, No. 81
Krakowskie Przedmieście, 1945,
photographer unknown

Opis zniszczeń

Description of damage

Hotel Europejski budynek czę-
ściowo zburzony, górne piętra
przeważnie wypalone. Parter,
suterenu zachowały się. ...
Nadaje się do odbudowy.

The partially demolished
Europejski Hotel building with
upper floors generally burned
out. Ground floor and base-
ments preserved ... May be
rebuilt.

Ruiny kamienicy Roeslera, Krakowskie
Przedmieście 79, 1945 r., fot. N.N.

Ruins of the Roesler house, No. 79
Krakowskie Przedmieście, 1945, photog-
rapher unknown

Projekt odbudowy Dziekanki, widok od
strony Krakowskiego Przedmieścia

Design for the reconstruction of the
Dziekanka building, view from
Krakowskie Przedmieście [Cracow
Faubourg]

ARCHIWUM BOS
KRAKOWSKIE
PRZEDMIEŚCIE

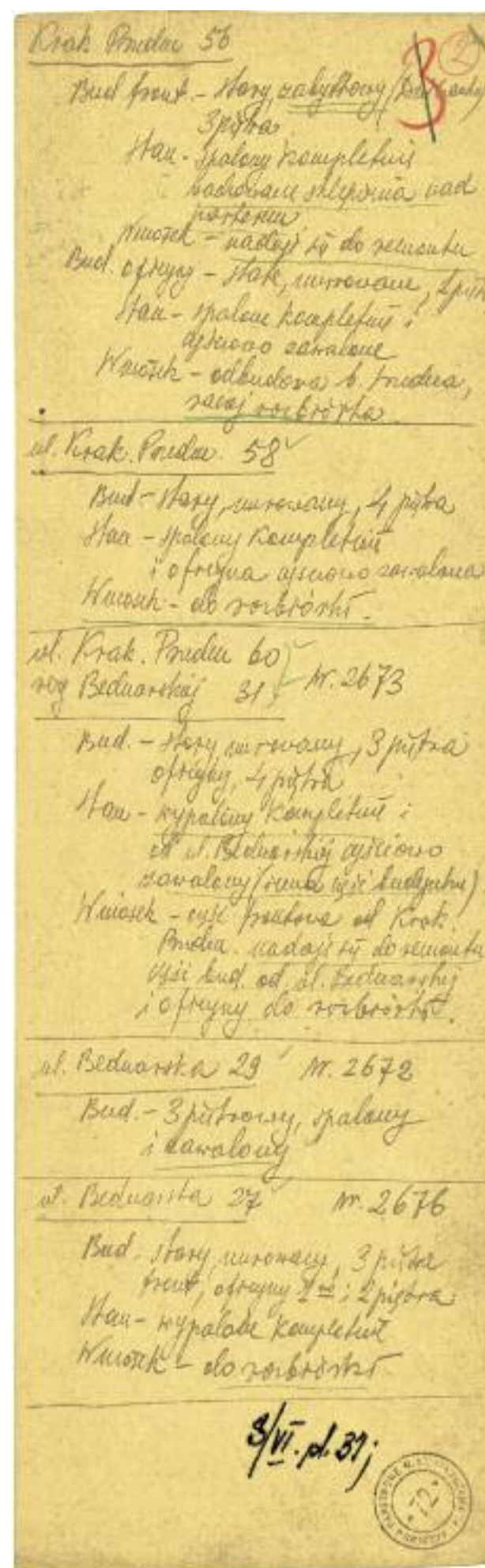
BOS ARCHIVES
CRACOW
FAUBOURG

Warszawa. Krakowskie Przedmieście.

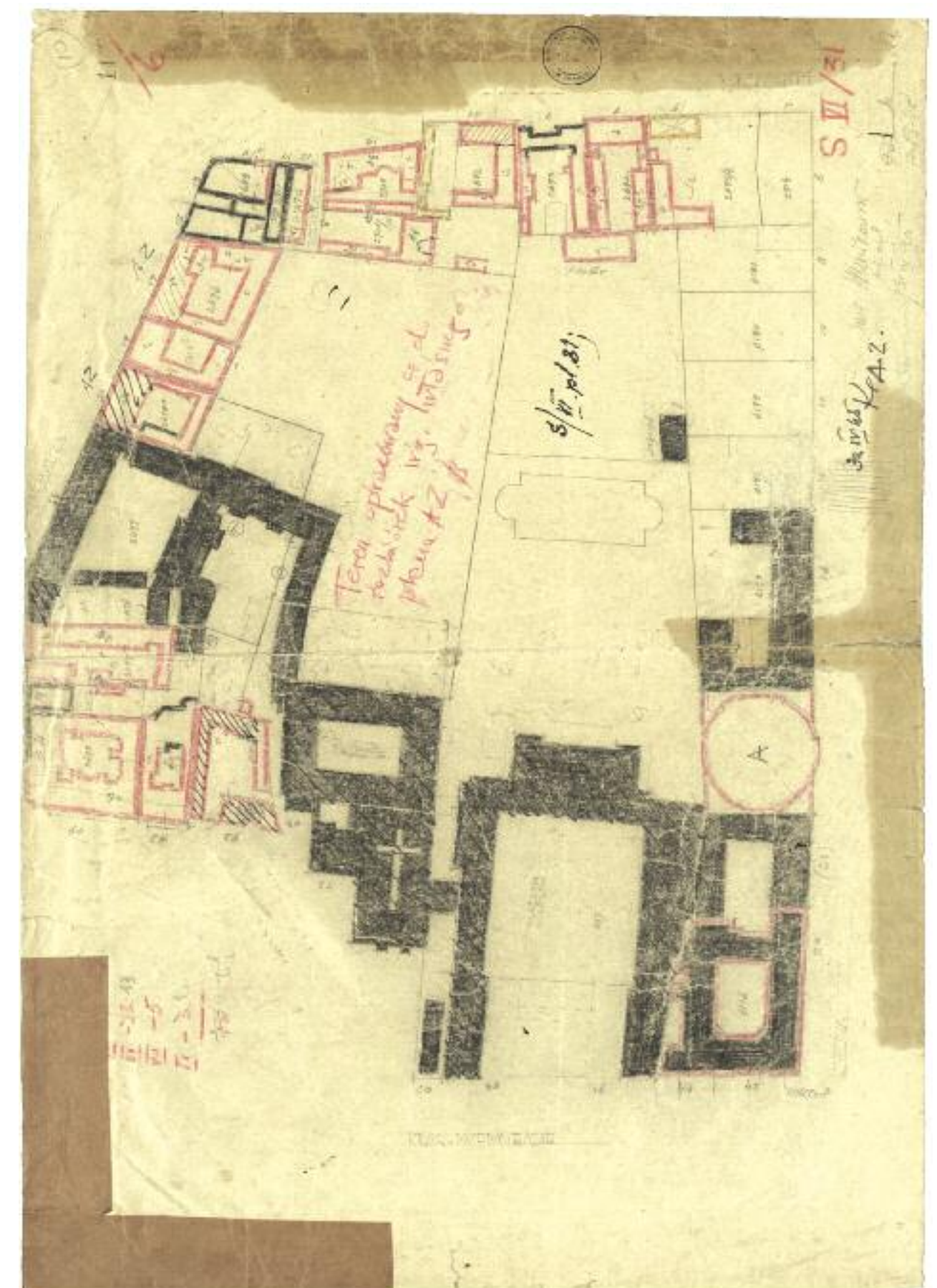
Krakowskie Przedmieście w kierunku placu Zamkowego, przed 1939 r., fot. K. Wojutyński

Krakowskie Przedmieście [Cracow Faubourg] in the direction of Castle Square, pre-1939, photograph by K. Wojutyński

Opis zniszczeń

Description of damage

Inwentaryzacja zniszczeń
Krakowskie Przedmieście – Pałac Namiestnikowski

- obrys czerwony – budynki spalone w dużym stopniu
- czarny – budynki ocalałe
- obrys czarny – budynki zniszczone całkowicie

Inventory of destruction
Cracow Faubourg: Viceroy's Palace

- Red outline with diagonal hatching – Buildings with significant fire damage
- Black – Surviving buildings
- Black outline – Buildings totally destroyed

Pałac Radziwiłłów, przed 1939r., fot. Z. Marcinkowski

The Radziwiłł Palace, pre-1939, photograph by Z. Marcinkowski

Pałac Rady Ministrów (Namiestnikowski), przed 1939 r., fot. K. Wojutyński

Palace of the Council of Ministers (Viceroy's Palace), pre-1939, photograph by K. Wojutyński

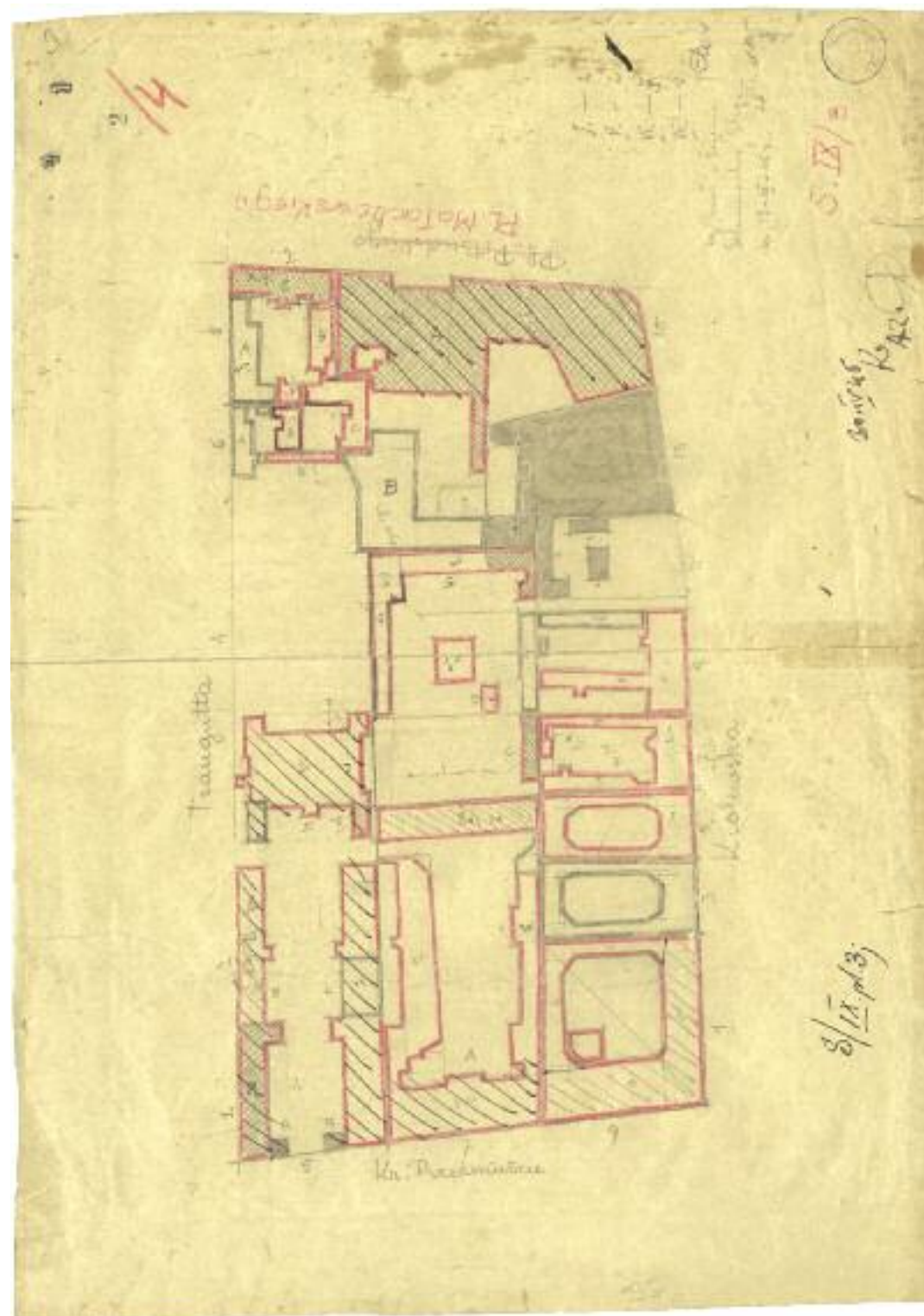
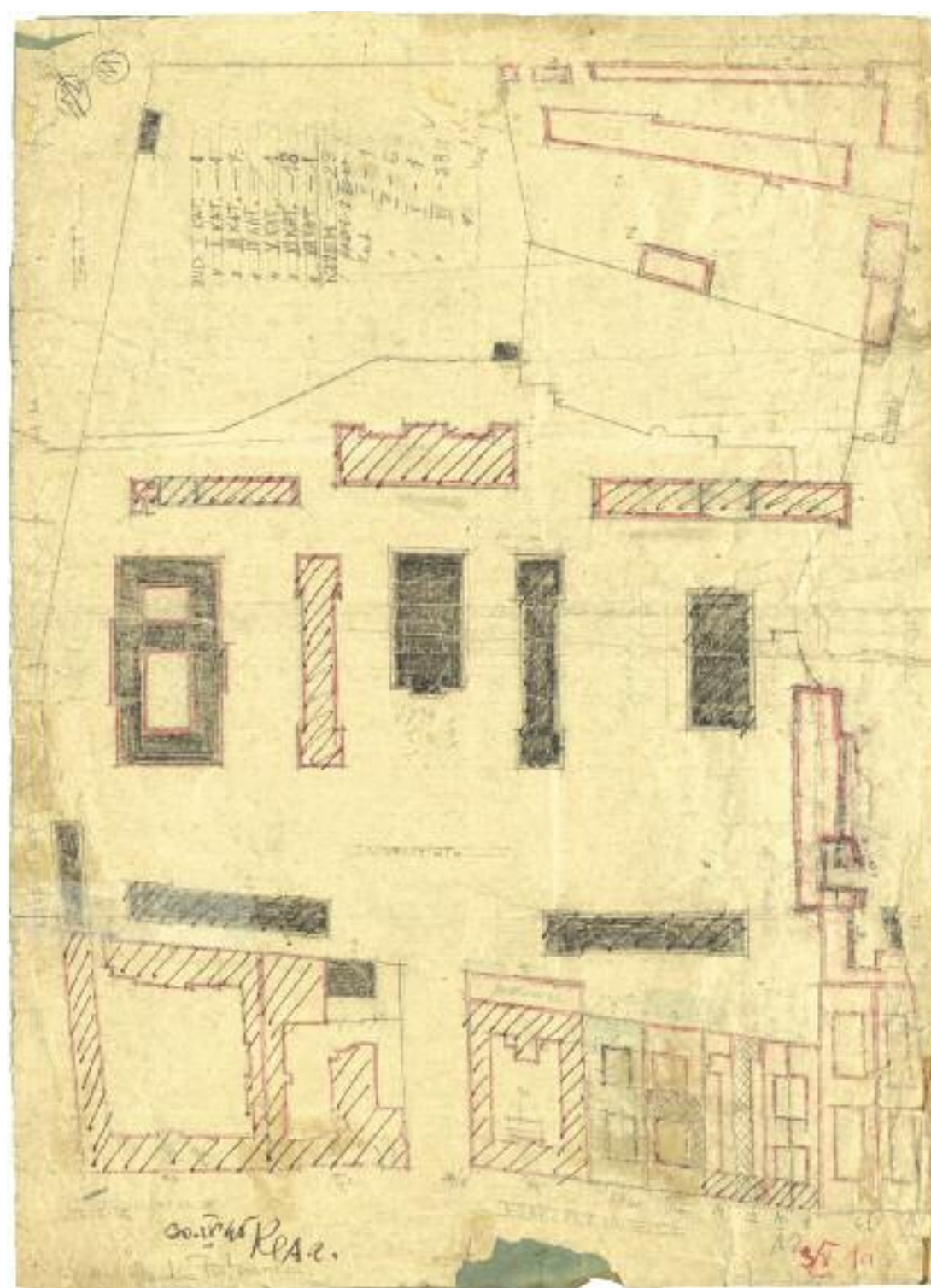

Ruiny Krakowskiego Przedmieścia, 1945 r., fot. N.N.

Ruins of the Cracow Faubourg, 1945, photographer unknown

ARCHIWUM BOS
KRAKOWSKIE
PRZEDMIEŚCIE

BOS ARCHIVES
CRACOW
FAUBOURG

- Inwentaryzacja zniszczeń
Krakowskie Przedmieście –
budynki Uniwersytetu Warszawskiego
- czarny z czerwonym obrysem – budynki spalone w małym stopniu
  - czerwony z ukośnymi kreskami – budynki spalone w dużym stopniu
  - czarny – budynki ocalale
  - obrys czerwony – budynki wypalone całkowicie

- Inventory of destruction
Cracow Faubourg: University of Warsaw
buildings
- Black with red outline – Buildings with minimal fire damage
  - Red outline with diagonal hatching – Buildings with significant fire damage
  - Black – Surviving buildings
  - Black outline – Buildings completely burned down

ul. Krak. Przedm. - 4 3²
Bud. słony murawy - 4 kondygn.
niepełne - śmieszny
spalony obrotowo -

ul. Krak. Przedm. 6
Bud. słony murawy, mieszkalny
Halowy obrotowo - 4 kondygn.
ul. Krak. Przedm. 8, 10, 12, 14
Bud. słony murawy, rzytlone
3 kondygnacje - 4 atole
zupelnie - tylko N. 12 ma
mieszkalne profy +

ul. Krak. Przedm. 18/16
Bud. słony murawy
Halowy obrotowo, porostaj,
tylko usuwano mieszkalne o
profy

ul. Krak. Przedm. 22/20
Bud. słony murawy, spalony
i śmieszny

ul. Krak. Przedm. 24
Bud. słony rzytlony 3;
2 kondygnacje - Halowy
obrotowo -

ul. Krak. Przedm. 26/28
Gmachy Uniwersyteckie
słony rzytlony - od strony
słony spalony rzytlony i
słony śmieszny - tylko
lewy b. i 3 kondygnacje rzytlone
obrotowo tylko 6/15 p. 12

ul. Krak. Przedm. 30/32
Rzytlone Pałace -
2 i 3 kondygnacje - spa-
lony obrotowo

Opis zniszczeń

Description of damage

Gmach Biblioteki Uniwersytetu
Warszawskiego, przed 1939 r.,
fot. K. Wojutyński

University of Warsaw Library Building,
pre-1939, photograph
by K. Wojutyński

Krakowskie Przedmieście, po prawej
zabudowania Uniwersytetu War-
szawskiego, przed 1939 r., fot. K. Wojutyński

Cracow Faubourg, buildings of the Uni-
versity of Warsaw on the right,
pre-1939, photograph by K. Wojutyński

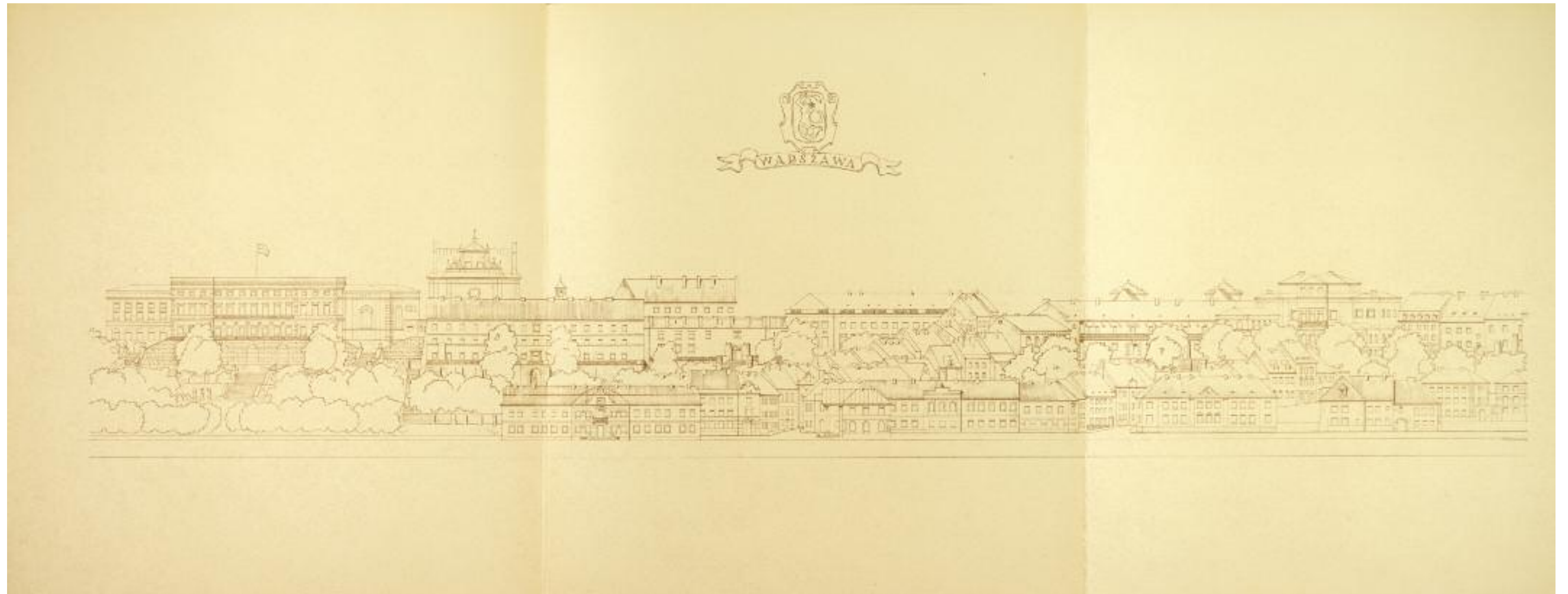
Krakowskie Przedmieście, kościół
Wizytek, po lewej nieistniejąca kamienica
nr 38, przed 1939 r., fot. K. Wojutyński

Cracow Faubourg, Visitationist Church, the no
longer existing building a No. 38 to its left,
pre-1939, photograph by K. Wojutyński

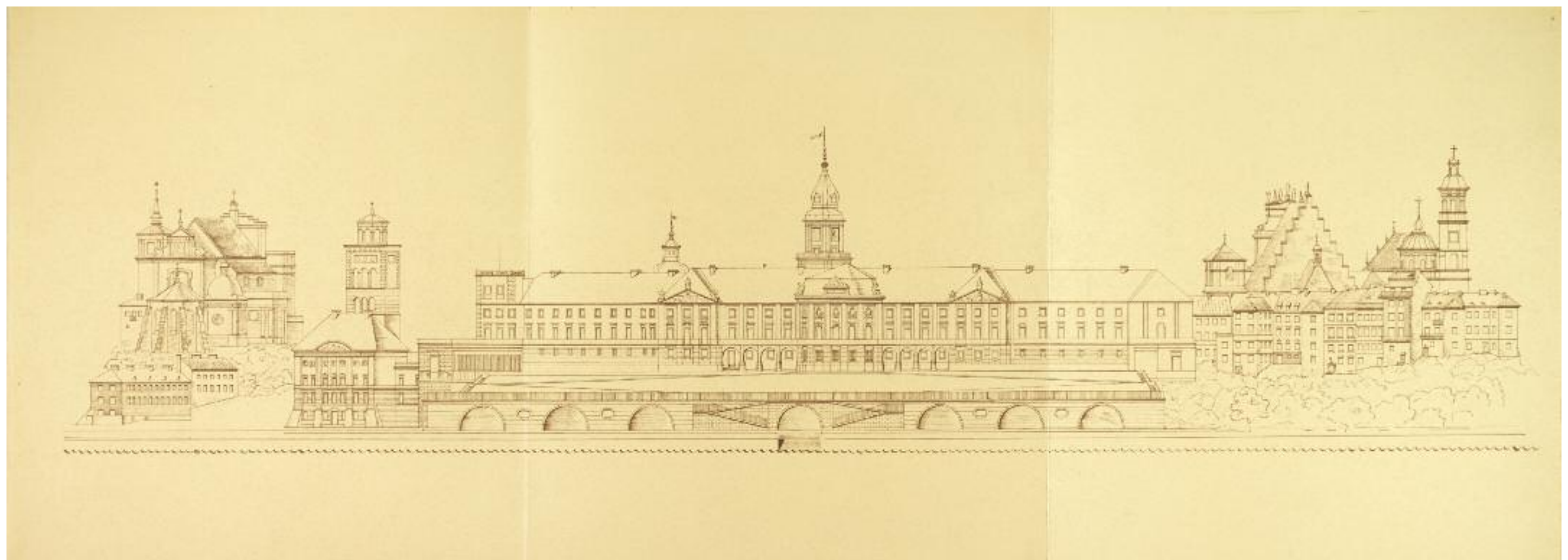
ARCHIWUM BOS
KRAKOWSKIE
PRZEDMIEŚCIE –
REKONSTRUKCJA
SKARPY

BOS ARCHIVES
CRACOW
FAUBOURG –
RECONSTRUCTION
OF THE ESCARPMENT

Projekt rekonstrukcji skarpy na odcinku od Pałacu Namiestnikowskiego do Mariensztatu – na rysunku widoczne są m.in. zarysy kościoła Karmelitów, Dziekanki, Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności, budynków na skarpie

Design for the reconstruction of the escarpment along the segment from the Viceroy's Palace to Mariensztat district – The drawing shows the outlines of the Carmelite church, the Dziekanka building, the Warsaw Goodwill Society building, and buildings on the escarpment

Projekt rekonstrukcji skarpy na odcinku od kościoła św. Anny do Starego Miasta – na rysunku widoczne są m.in. zarysy dzwonnicy przy kościele św. Anny, Zamku Królewskiego, katedry św. Jana, kościoła Jezuitów, staromiejskich kamieniczek

Design for the reconstruction of the escarpment along the segment from the St. Anne's Church to the Old Town – The outlines of St. Anne's Church bell tower, the Royal Castle, St. John's Cathedral, the Jesuit church, and the Old Town tenement houses are visible on the drawing

ARCHIWUM BOS OŚ SASKA

BOS ARCHIVES THE SAXON AXIS

Opis z lustracji zniszczeń przeprowadzony 8 sierpnia 1945 roku i 11 września 1946 r.:

- Królewska 6 / pl. Piłsudskiego – nie istnieje, całkowicie zburzony
- pałac Saski – całkowicie zburzony
- pałac Brühla – całkowicie zburzony

Description from the inventory of destruction as conducted on August 8, 1945 and September 11, 1946:

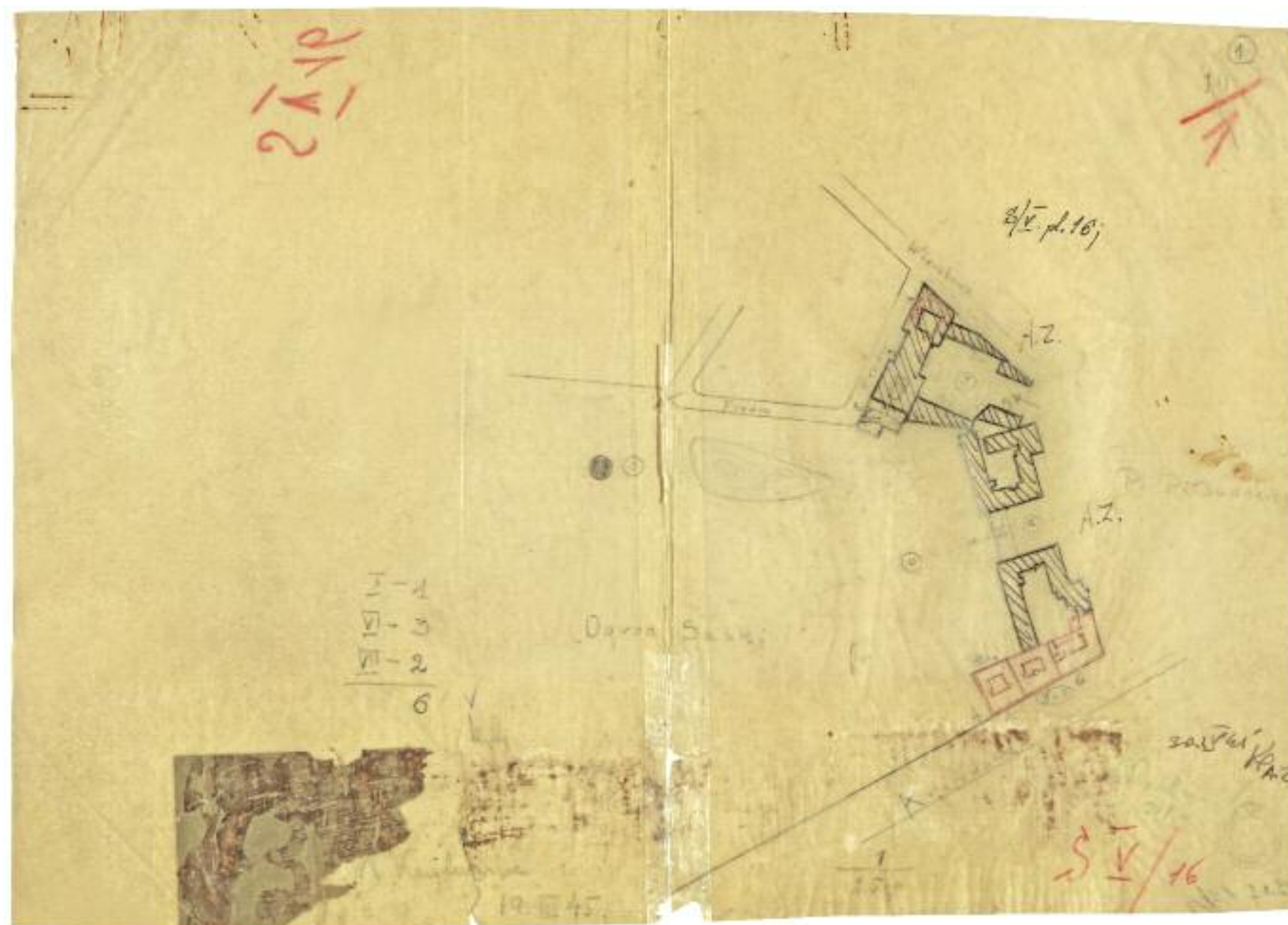
- No. 6 Królewska Street / Piłsudski Square – Nonexistent, totally demolished
- Saxon Palace – Completely demolished
- Brühl Palace – Completely demolished

Inwentaryzacja zniszczeń Oś Saska

- obrys czarny – budynki zniszczone całkowicie
- obrys czerwony – budynki wypalone całkowicie

Inventory of destruction the Saxon Axis

- Black outline – Buildings totally destroyed
- Red outline – Buildings completely burned down

Plac Saski, 1946 r., fot. N.N.,
zb. F. Próchnickiego

Saxon Square, 1946, photographer
unknown, F. Próchnicki collection

Ruiny Instytutu Wód Mineralnych,
1945 r., fot. N.N.

Ruins of the Mineral Water Institute,
1945, photographer unknown

Grób Nieznanego Żołnierza
w kolumnadzie pałacu Saskiego,
przed 1939 r., fot. N.N.

Tomb of the Unknown Soldier in the
colonnade of the Saxon Palace,
pre-1939, photographer unknown

Ruiny Grobu Nieznanego Żołnierza,
1946 r., fot. N.N., zb. F. Próchnickiego

Ruins of the Tomb of the Unknown Sol-
dier, 1946, photographer unknown,
F. Próchnicki collection

Ruiny pałacu Saskiego, 1945 r.,
fot. Z. Chomętowska

Ruins of the Saxon Palace, 1945,
photograph by Z. Chomętowska

ARCHIWUM BOS
KOŚCIÓŁ
ŚW. KRZYŻA

BOS ARCHIVES
CHURCH OF
THE HOLY CROSS

... część frontowa pałacu (Staszica) silnie uszkodzona, front od ulicy Nowy Świat i oficyna od strony szpitala zniszczone. ... Gmach pałacu, oficyny i grobowiec nadają się do odbudowy

... the front part of the palace (Staszic) is badly damaged, the Nowy Świat street front and annex on the hospital side collapsed. ... Palace building, annexes, and tomb appropriate for re-building.

ul. Nowy Świat # 72
pałac Staszica 4
bud. dany zabudowany
miej. miesiąc T. N. W.
najlepiej zapisać i
dane oficyny o 3, 4 i
kondygn.
w grobowcu zapisać i
głównie budynkach
Kau: Część front. pałacu
silnie uszkodzona,
front od ul. Nowy Świat
i oficyna od strony
szpitala zniszczone.
miesz. oficyna o 4 kond. w
2^{ej} podwórku ca. uszkodz.
nadają się do wytku.
długa miesz. oficyna o 3^{ej}
kond. główna cała.
grobowiec galerny.
wn. gmach pałacu
oraz oficyny i
grobowiec - nadają
się do odbudowy.

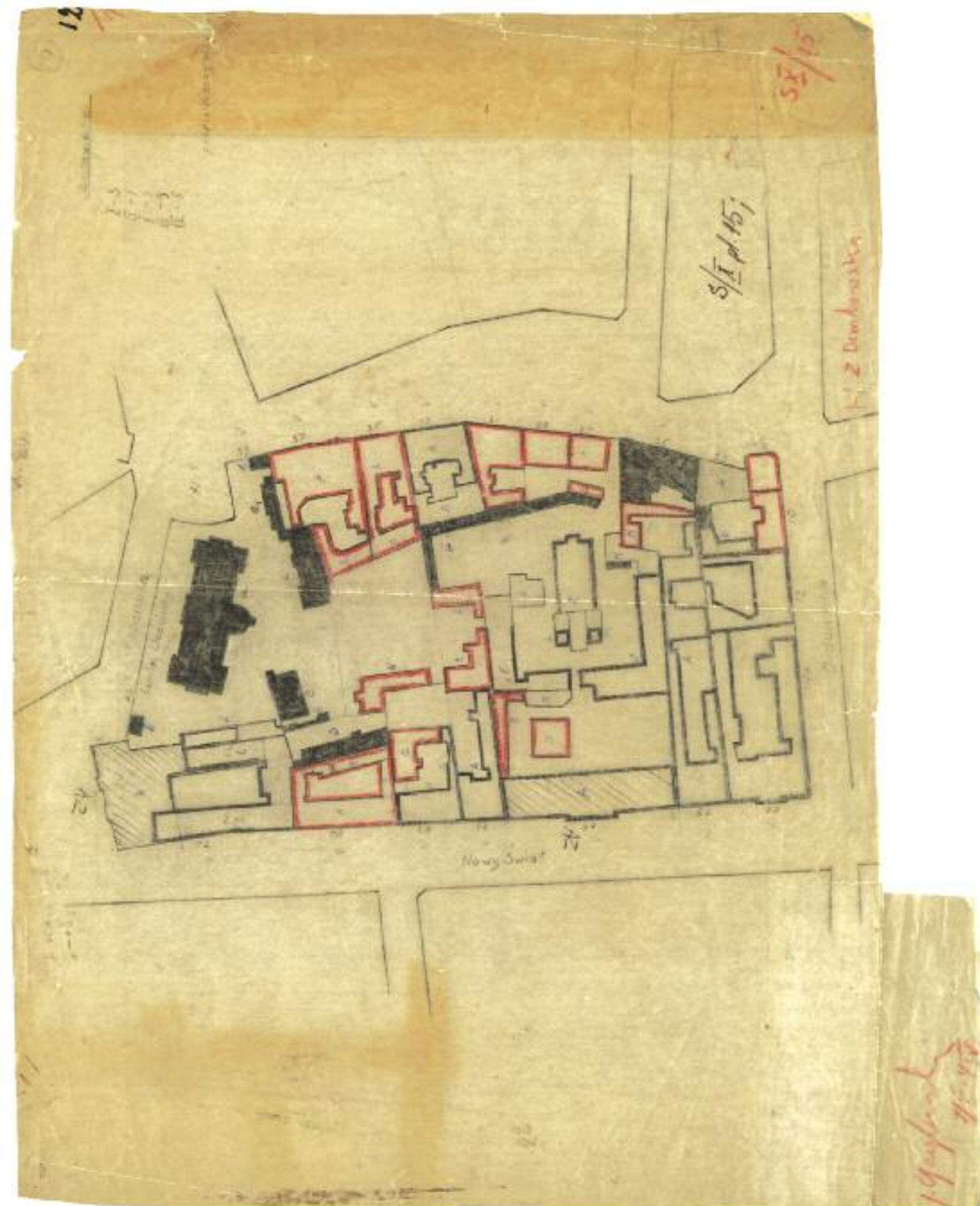
S/I.pl.15; S/I 15

Inwentaryzacja zniszczeń
rejon ulic Krakowskie Przedmieście,
Kopernika, Nowy Świat

- obrys czarny – budynki zniszczone całkowicie
- czarny – budynki ocalałe
- obrys czerwony – budynki wypalone całkowicie

Inventory of destruction
Cracow Faubourg, Kopernika, and
Nowy Świat [New World] street
region

- Black outline – Buildings totally destroyed
- Black – Surviving buildings
- Red outline – Buildings completely burned down

Opis zniszczeń

Description of damage

102

Biuletyn zaliczkowy Nr. 1

Do Wydziału A.S. Stara Ochotnica Stalowa na wykonanie prot. wykonanych i zakończonych figur Chrystusa oraz pomnika Kopernika.

1. Instalacja figury Chrystusa i Kierownika z platformy samodzielną.
2. Detalant figury Chrystusa na schodzie przed białym Janem Staszicem - z wyjątkiem przeniesienia figury granitowej wagi ok. 7,5 tony.
3. Wykonanie i montaż figury Chrystusa.

całkowicie ok. 30.000,-

(Koszt: transportu i pracy artysty)

Warszawa, dn. 21.VII.1945 r.

Wykonanie figury Chrystusa z krzyżem

Wykonanie pomnika Kopernika

21.7.45

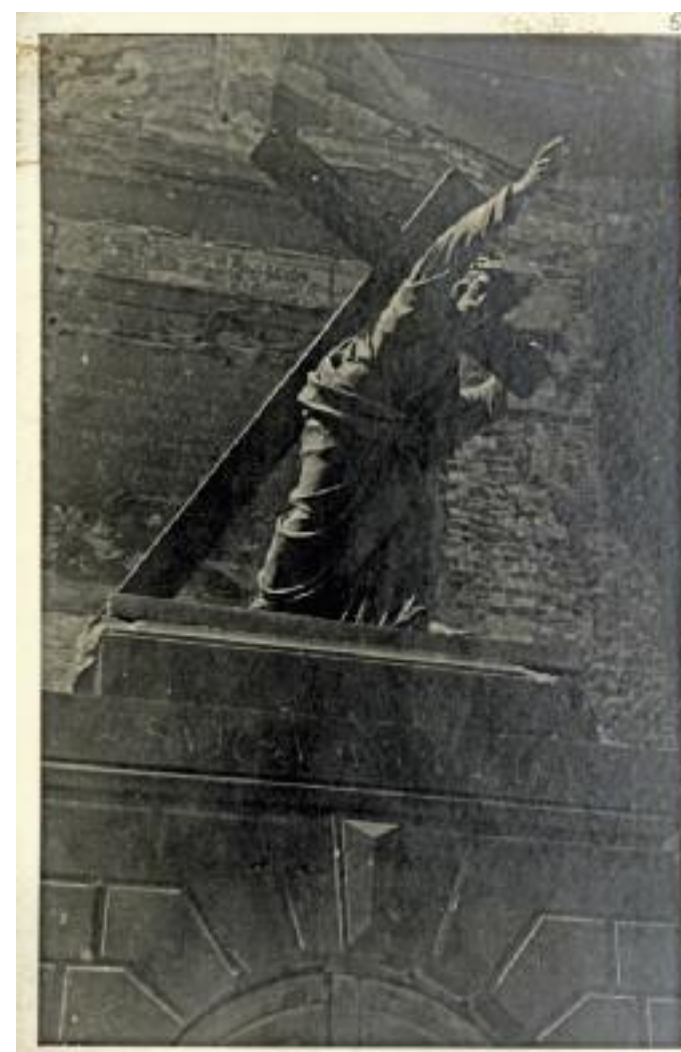
Rachunek za ustawienie figury Chrystusa przed kościołem św. Krzyża

Bill for the erection of the figure of Christ in front of Holy Cross Church

Ruiny Pałacu Staszica, 1946 r., fot. A. Leszczyński

Ruins of the Staszic Palace, 1946, photograph by A. Leszczyński

Ruiny kościoła św. Krzyża, figura Chrystusa z krzyżem, 1945 r., fot. N.N., zb. F. Próchnickiego

Ruins of the Church of the Holy Cross, figure of Christ with a Cross, 1945, photographer unknown, F. Próchnicki collection

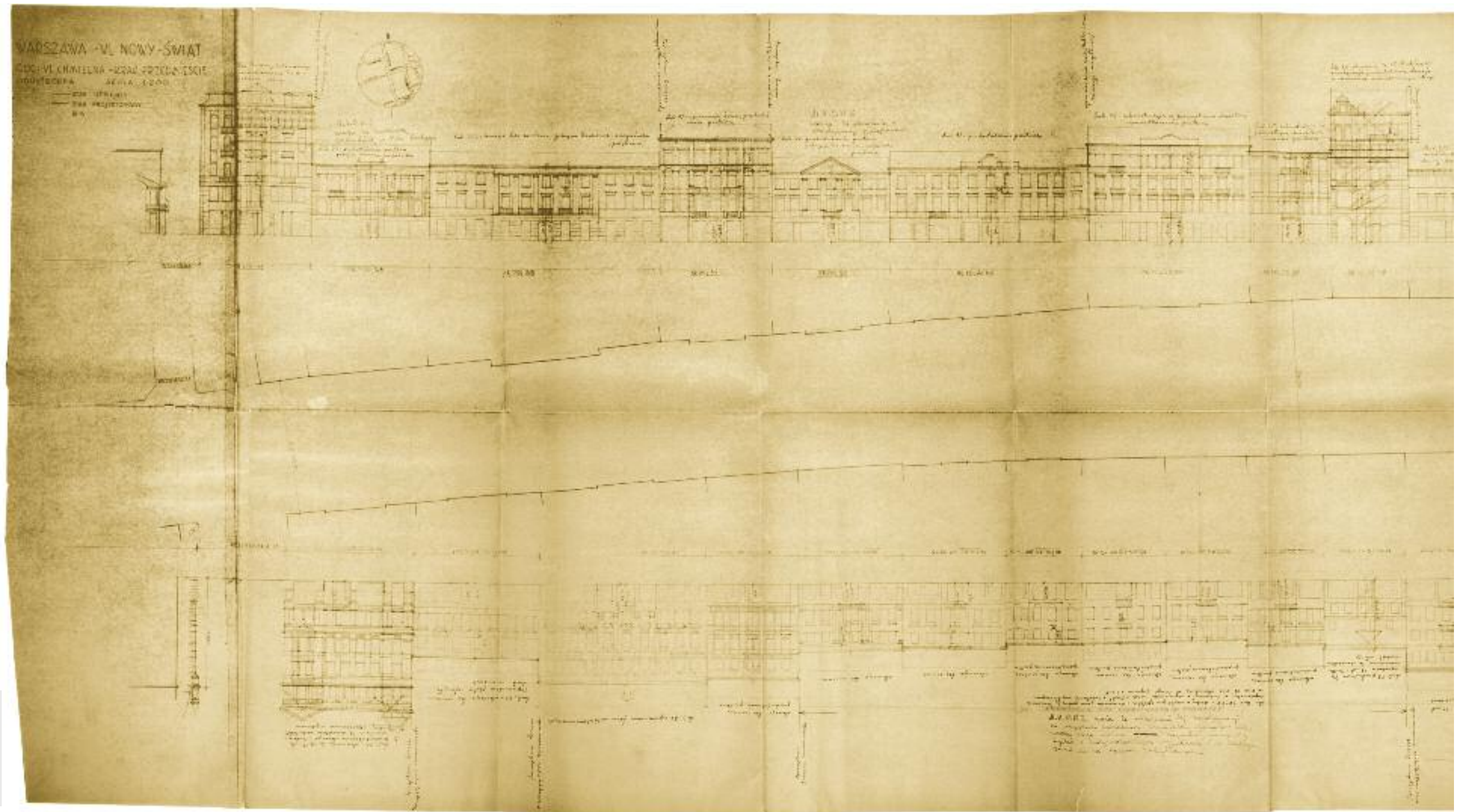

Ruiny kościoła św. Krzyża, widok z ulicy Kopernika, 1945 r., fot. Z. Chomętowska

Ruins of the Church of the Holy Cross, view from Copernicus [Copernicus] Street, 1945, photograph by Z. Chomętowska

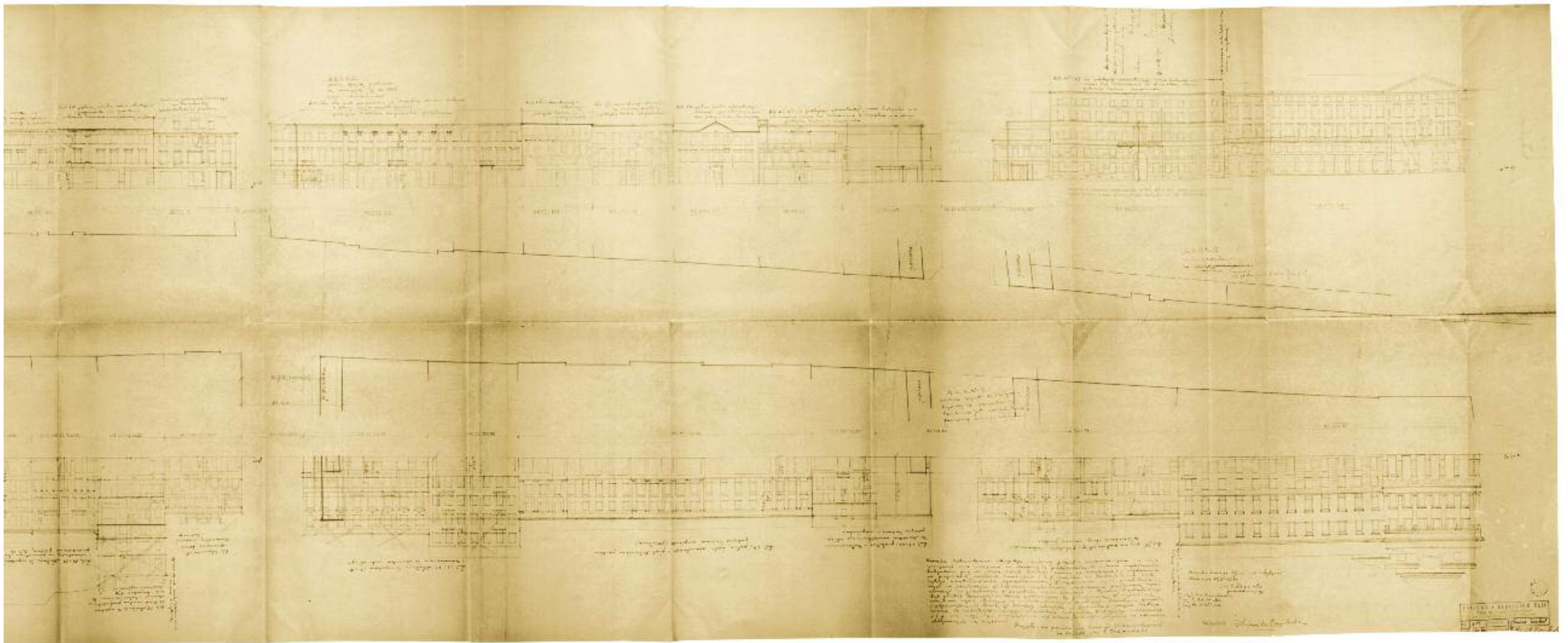
ARCHIWUM BOS
NOWY ŚWIAT

BOS ARCHIVES
NEW WORLD
STREET

Projekt odbudowy ulicy Nowy Świat

Design for the reconstruction of Nowy Świat [New World] Street

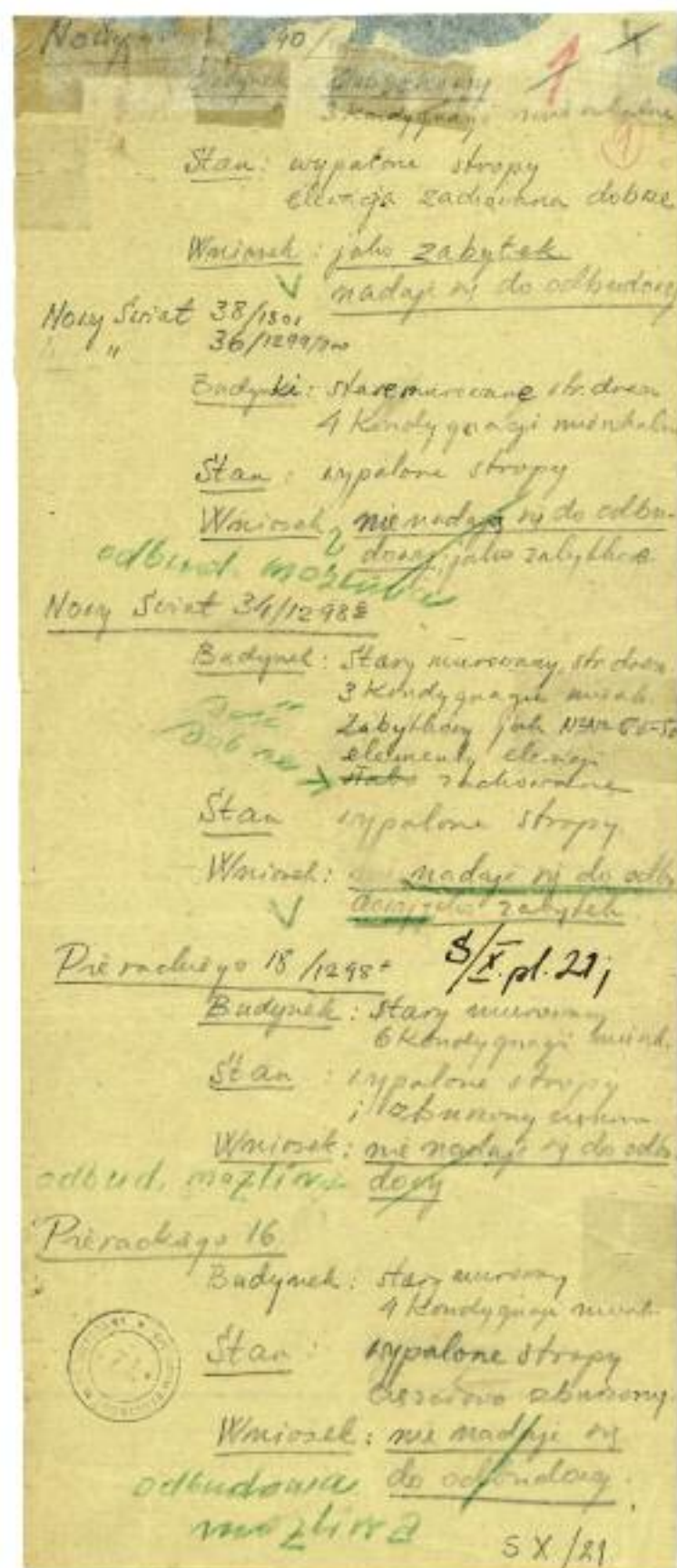
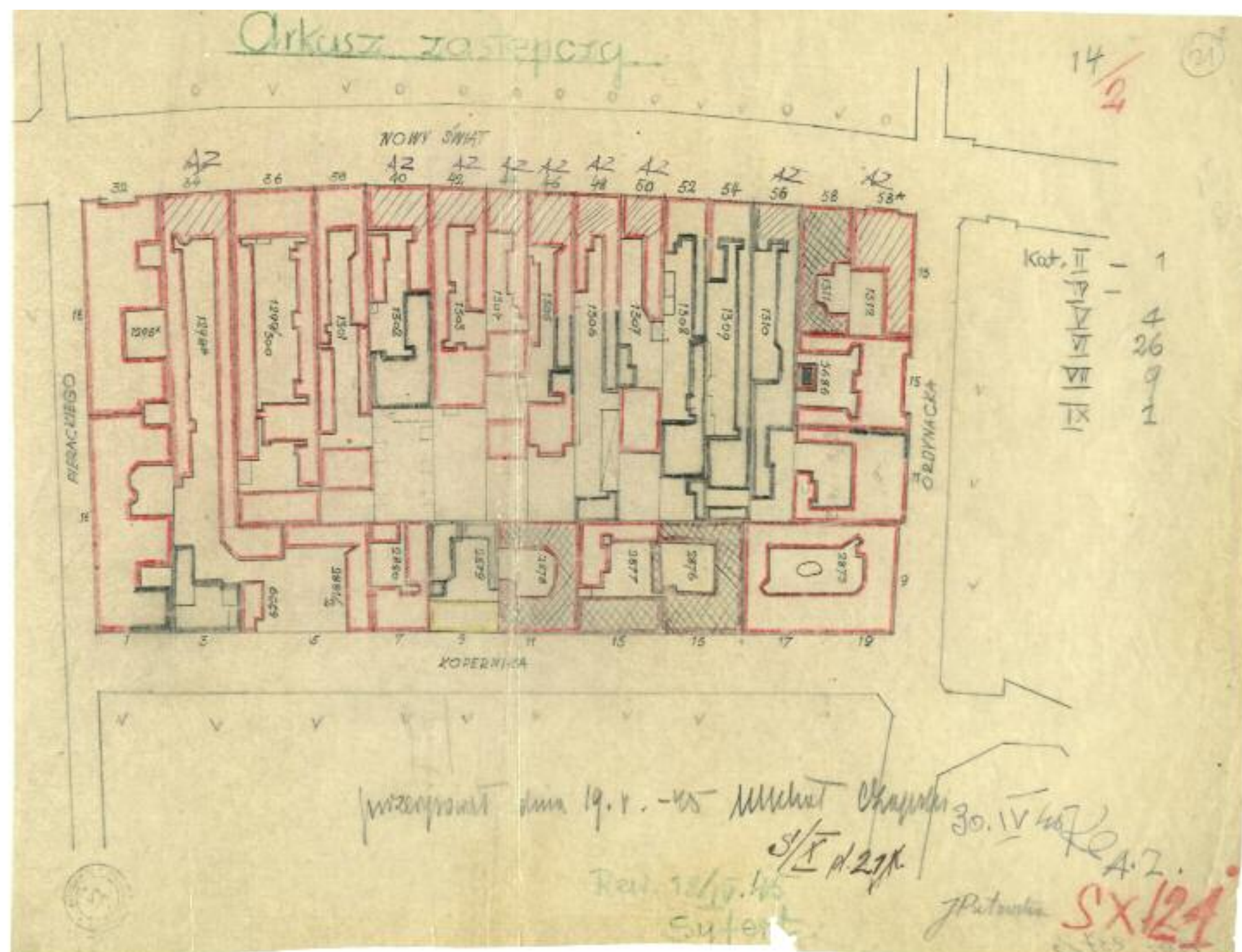

Inwentaryzacja zniszczeń
ul. Nowy Świat

- obrys czerwony z ukośnymi kreskami – budynki spalone w dużym stopniu
- obrys czarny - budynki zniszczone całkowicie
- obrys czerwony – budynki wypalone całkowicie

Inventory of destruction
Nowy Świat [New World] Street

- Red outline with diagonal hatching – Buildings with significant fire damage
- Black outline – Buildings totally destroyed
- Red outline – Buildings completely burned down

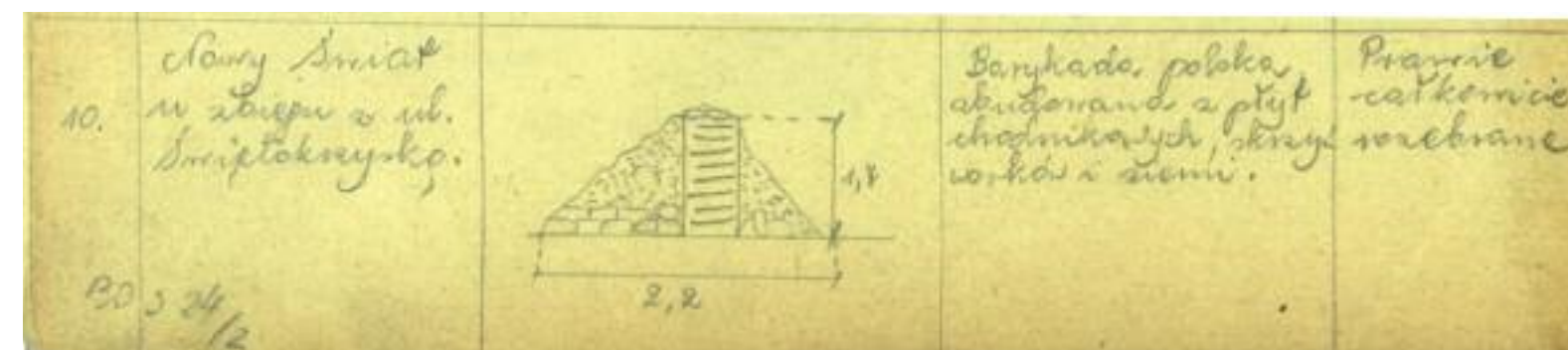

Opis zniszczeń

Description of damage

Inwentaryzacja barykad – barykada
Nowy Świat u zbiegu z ul. Świętokrzyską

Inventory of barricades – Nowy Świat
Street barricade at the intersection of
Świętokrzyska Street

Nowy Świat, w głębi widoczny kościół św. Krzyża, przed 1939 r., fot. K. Wojutyński

New World Street, Church of the Holy Cross visible in the background, pre-1939, photograph by K. Wojutyński

Nowy Świat, zniszczone kamienice, wrzesień 1939 r., fot. N.N.

New World Street, destroyed tenement houses, September 1939, photographer unknown

Nowy Świat, ruiny kamienic, widok z ulicy Pierackiego, 1945 r., fot. N.N.

New World Street, tenement house ruins, view from Pierackiego Street, 1945, photographer unknown

ARCHIWUM BOS
PLAC TRZECH
KRZYŻY

BOS ARCHIVES
THREE CROSS
SQUARE

Ruiny kościoła św. Aleksandra na placu Trzech Krzyży, 1945 r., fot. N.N.

Ruins of the Church of St. Alexander on Trzech Krzyży [Three Cross] Square, 1945, photographer unknown

Kościół św. Aleksandra, przed 1939 r., fot. K. Wojutyński

Church of St. Alexander, pre-1939, photograph by K. Wojutyński

Plac Trzech Krzyży, widok w kierunku Alei Ujazdowskich, przed 1939 r., fot. K. Wojutyński

Three Cross Square, view towards Ujazdowskie Avenue, pre-1939, photograph by K. Wojutyński

Groby przed kościołem św. Aleksandra, wrzesień 1939 r., fot. N.N.

Graves in front of the Church of St. Alexander, September 1939, photographer unknown

Ruiny kościoła św. Aleksandra, 1945 r., fot. N.N.

Ruins of the Church of St. Alexander, September 1945, photographer unknown

Zniszczony plac Trzech Krzyży, 1945 r., fot. N.N., zb. F. Próchnickiego

Three Cross Square, view of destruction, 1945, photographer unknown, F. Próchnicki album